

REVIZIJA U SVJETLU POSLJEDNJIH IZMJENA I DOPUNA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU (ZPP/03) I NA NJIMA UTEMELJENOJ SUDSKOJ PRAKSI

Mr. sc. Iris Gović, sutkinja
Općinski sud u Zagrebu

UDK: 347.958
Ur.: 11. veljače 2008.
Pr.: 8. lipnja 2008.
Pregledni znanstveni članak

Autorica u radu daje prikaz pozitivnopravnog uređenja instituta revizije u parničnom postupku zajedno s dvojbama koje se u njegovoj praktičnoj primjeni pojavljuju. Prikazane su sudske odluke koje se bave ovom problematikom i gledišta zauzeta u njima te po uzoru na njemačko zakonodavstvo, ponuđeno je rješenje kako bi se de lege ferenda ovo pravno područje moglo urediti. Time bi se otklonili razlozi neustavnosti odredaba Zakona o parničnom postupku koje uređuju uvjete za izjavljivanje revizije, odnosno Vrhovnom sudu Republike Hrvatske omogućilo bi se ostvarivanje ustavne zadaće osiguravanja jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

Ključne riječi: revizija, izvanredna revizija, vrijednost predmeta spora, beneficio novorum.

1. Uvod

Zakon o parničnom postupku¹ (dalje u tekstu ZPP), Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003. (dalje u tekstu ZPP/03) izmijenjen je ili dopunjen u gotovo dvije trećine odredaba. Neke od tih odredaba predstavljaju samo izričito zakonsko reguliranje onoga što je kao pravnu prazninu ranije na identičan način popunjavala sudska praksa; neke ispravljanje pogrešnog tumačenja i primjene dosadašnjih odredaba. Ipak, većina novouvedenih odredaba predstavlja nastojanje zakonodavca da se sudu stave na raspolaganje odgovarajuća procesna sredstva za ubrzanje i olakšanje vođenja parničnih postupaka. U nastojanju ostvarenja tih ciljeva značajno su izmijenjene

¹ Zakon o parničnom postupku, Narodne novine broj 53/91., 91/92., 112/99. i 117/03.

i odredbe koje reguliraju institut revizije u parničnim postupcima.² Međutim, nakon tih izmjena, a i upravo zbog njih, područje pravnog uređenja revizije svojom Odlukom, poslovni broj U-I-1568/06 od 20. prosinca 2006. znatno je zahvatio Ustavni sud Republike Hrvatske. On je to učinio na način da pravo na reviziju od 15. srpnja 2008., ako se ovo pravno područje ponovno, i to drugačije, ne uredi do naprijed navedenog datuma ili se taj datum ne pomakne, u građanskom parničnom procesnom pravu više neće postojati.

2. Definicija revizije

Za razliku od žalbe, kao redovnog pravnog lijeka, pravo na reviziju nije zajamčeno aktom koji predstavlja najviši pravni akt svakog pravnog sustava, odnosno Ustavom Republike Hrvatske.³ Naime, Ustav jamči samo pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom, a to pravo može biti iznimno isključeno u slučajevima određenima zakonom ako je osigurana druga pravna zaštita.⁴

No, usprkos tomu, što Ustav na to ne obvezuje zakonodavca, osnovnim zakonom koji u hrvatskom pravnom sustavu regulira parnični postupak, ZPP-om, strankama je priznato i pravo na reviziju kao pravni lijek kojim se pobijaju odluke drugostupanjskog suda donesene u parničnom postupku.

Riječ je o pravnom lijeku koji može biti korišten, i protiv presude, i protiv rješenja.

Revizija protiv presude izvanredan je, samostalan, devolutivan, nesuspenzivan, ograničen i dvostran pravni lijek stranaka zbog povrede zakona protiv pravomoćne presude drugostupanjskog suda donesene povodom žalbe protiv presude prvostupanjskog suda.⁵

Revizija protiv rješenja također je izvanredan, samostalan, devolutivan, nesuspenzivan, ograničen i dvostran pravni lijek stranaka zbog povrede zakona, ali protiv pravomoćnog rješenja drugostupanjskog suda koje, za razliku od revizije protiv presude, ne mora biti doneseno povodom žalbe protiv rješenja prvostupanjskog suda, već može i protiv prvostupanjskog rješenja, ali koje je donio drugostupanjski sud. No, o tomu će više govora biti naknadno u posebnom poglavlju.

² Prije ovih izmjena revizija je od osamostaljenja Republike Hrvatske još jednom bila mijenjana, i to 1992. Zakonom o izmjenama i dopunama ZPP-a, Narodne novine broj 91/92. Međutim, te izmjene nisu bile značajne. Njima je samo mijenjana vrijednost predmeta spora kao vrijednosna granica dopuštenosti revizije.

³ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine broj 56/90., 135/97., 8/98. – pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. – pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. – pročišćeni tekst, 55/01. (dalje u tekstu: Ustav).

⁴ Čl. 18. Ustava.

⁵ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo. Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 718.

3. Revizija protiv presude

Revizija se ne može izjaviti protiv svake presude. Da bi ona bila dopuštena potrebno ju je izjaviti protiv one presude protiv koje ZPP predviđa tu mogućnost i pod uvjetima i na način propisan ZPP-om.

3.1. Drugostupanjska presuda kao presuda protiv koje se revizija može izjaviti

Revizija se može izjaviti samo protiv drugostupanjske presude. Ona u hrvatskom parničnom procesnom pravu nije dopuštena kao tzv. skokovita revizija kao što je to slučaj s nekim državama sa sličnim pravnim uređenjem u kojima je u određenim slučajevima revizija dopuštena i protiv prvostupanjske presude. Naime, prema njemačkom Zivilprozeßordnung (dalje u tekstu: ZPO) dopuštena je i revizija protiv prvostupanjske odluke, dakle “preskačući” drugostupanjski sud. Ta revizija, koja se u njemačkom pravnom sustavu naziva skokovitom (*Sprungrevision*) dopuštena je protiv prvostupanjskih odluka protiv kojih se može izjaviti žalba,⁶ kada (1) postoji suglasnost stranaka da se revizija izjavi i kada (2) revizijski sud dopusti reviziju.⁷

U hrvatskom pravnom sustavu, reviziju u parničnom postupku načelno može izjaviti svaka stranka, ali s obzirom na pretpostavke koje se traže za dopuštenost revizije, u pravilu će revizija biti dopuštena onoj stranci koja se žalila. Naime, za izjavljivanje revizije potrebno je da stranka ima pravni interes,⁸ a u praksi reviziju najčešće izjavljuje ona stranka koja nije uspjela sa žalbom protiv presude. Dakle, reviziju najčešće izjavljuje stranka koja nije uspjela sa žalbom, a ta stranka svakako ima pravni interes za izjavljivanje revizije, pa je pretpostavka dopuštenosti revizije po osnovu postojanja pravnog interesa kod stranaka koje sa žalbom protiv prvostupanjske presude nisu uspjele ispunjena.

Međutim, ponekad se stranka protiv presude ne žali, ali ipak ima pravni interes izjaviti reviziju. Naime, s obzirom na to da ZPP ne propisuje nikakva posebna ograničenja u tom pravcu, revizija je uz određene pretpostavke i tada dopuštena. To su situacije kada stranka u sporu uspije samo djelomično. Tada i ona stranka koja nije podnijela žalbu protiv prvostupanjske presude može imati pravni interes za izjavljivanje revizije. Pretpostavka za to je da je drugostupanjski sud u povodu žalbe druge stranke žalbu usvojio.

No, isto tako se može dogoditi da stranka koja podnese žalbu s tom žalbom ne uspije, a da druga stranka nakon dostave drugostupanjske odluke podnese

⁶ Prema čl. 511. st. 1. ZPO-a žalba se može podnijeti protiv prvostupanjske presude ako vrijednost osporavanog dijela presude premašuje 600 EUR ili ako je sud u presudi dopustio podnošenje žalbe (*Zullasungsberufung*).

⁷ Čl. 566. st. 1. ZPO-a. Inače, uobičajeno je da se ova vrsta revizije dozvoljava u situacijama kada rješenje spora ovisi samo o tumačenju prava i stranke nisu u sporu oko odlučnih činjenica. Tako Kunze, Axel, *Major Changes in the German Civil Procedure Code*, *International Legal Practitioner*, Vol. 27., 3/02, str. 6.

⁸ Čl. 389. st. 2. ZPP-a.

reviziju. U takvim situacijama, ako je prvostupanjskom presudom odlučeno u njenu korist u cijelosti, nema pravni interes za izjavljivanje revizije jer nema onog dijela u odnosu na koji bi se njoj, s obzirom na to da je u cijelosti uspjela u sporu, moglo priznati postojanje interesa da se nešto izmijeni.

Međutim, najveća dvojba kod dopuštenosti revizije, a koja predstavlja bit ograničenja prava na izjavljivanje revizije, postoji u situacijama kada stranka nije podnijela žalbu protiv presude kojom je samo djelomično odlučeno u njenu korist, a podnese reviziju nakon što drugostupanjski sud nije odlučio na njenu štetu, odnosno pravna korist u odnosu na tu stranku ostane neizmijenjena.

U doktrini se može pronaći gledište da i u tim situacijama stranka koja se nije žalila ima pravo izjaviti reviziju.⁹ No, u sudskoj praksi je zauzeto stajalište da ako je u povodu žalbe druge stranke drugostupanjski sud žalbu odbio i u pobijanom dijelu potvrdio prvostupanjsku presudu, stranka koja nije izjavila žalbu nema pravo na reviziju.¹⁰ Isto tako, ako drugostupanjski sud preinači prvostupanjsku presudu na štetu osobe koja se nije žalila, ta stranka ima pravo izjaviti reviziju.¹¹

S obzirom na to da ZPP propisuje da se revizija izjavljuje protiv drugostupanjske presude, a da za osporavanje te drugostupanjske presude stranka koja u posljednje dvije navedene situacije nije podnijela žalbu nema pravnog interesa za izjavljivanje revizije, prihvatljiviji je stav zauzet u sudskoj praksi. Naime, ako drugostupanjski sud nije odlučio na štetu stranke koja se nije žalila, a revizija se izjavljuje protiv drugostupanjske presude, ta stranka nema pravni interes izjaviti reviziju protiv takve drugostupanjske presude. Njen pravni položaj drugostupanjskom presudom (koja se napada revizijom) nije mijenjan.

Ovdje treba ukazati još i na to da se protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske kojom je odlučeno o reviziji, revizija ne može izjaviti jer ponovna revizija kao pravni lijek protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske kojom je odlučio o reviziji stranaka ne postoji¹² te da se revizija može izjaviti i protiv međupresude.¹³

3.2. Vrijednost predmeta spora kao ograničenje prava na reviziju

Jedno od važnijih ograničenja prava na reviziju jest ograničenje vrijednošću predmeta spora.

Naime, revizija je, uz izuzetak presude donesene u sporu koji je pokrenuo radnik protiv odluke o prestanku ugovora o radu i izvanredne revizije, dopuštena

⁹ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 720.

¹⁰ Zaključak sjednice Građanskog odjela Vrhovnog suda Hrvatske od 27. veljače 1984.

¹¹ Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-442/79 od 04. svibnja 1979.

¹² Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-937/06 od 28. rujna 2006.

¹³ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-3217/94 od 12. studenoga 1997. Vrijednost predmeta spora kod revizije protiv međupresude utvrđuje se prema vrijednosti predmeta spora pobijanog dijela glavnog zahtjeva. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-3217/94.

samo ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 100.000,00 kn.¹⁴ To znači da vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude treba iznositi najmanje 100.000,01 kn. Dogodi li se da samo jedna od stranaka pobija presudu u dijelu koji iznosi više od 100.000,00 kn, tada samo ta stranka ima pravo izjaviti reviziju. Druga, koja pobija presudu za manji iznos, to pravo nema.

Međutim, u praksi nije uvijek jednostavno ocijeniti je li revizija po ovom kriteriju dopuštena, odnosno utvrditi vrijednost predmeta spora.

Problemi koji se uz utvrđivanje vrijednosti predmeta spora pojavljuju u pravilu su vezani uz propust stranaka označiti vrijednost predmeta spora, odnosno suda da ih pozove na dopunu tužbe¹⁵ ili mijenjanja vrijednosti predmeta spora tijekom postupka. U takvim situacijama dvojbe najčešće razjašnjava sudska praksa.

Opće je pravilo da kada je za utvrđivanje stvarne nadležnosti, sastava suda, prava na izjavljivanje revizije i u drugim slučajevima predviđenim ZPP-om mjerodavna vrijednost predmeta spora¹⁶ da se kao vrijednost predmeta spora uzima samo vrijednost glavnog zahtjeva, dok se kamate,¹⁷ parnični troškovi, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju u obzir ako ne čine glavni zahtjev.

Ako se zahtjev odnosi na buduća davanja, koja se ponavljaju, vrijednost predmeta spora računa se po njihovu zbroju, ali najviše do iznosa koji odgovara zbroju davanja za vrijeme od pet godina. Ako jedna tužba protiv istog tuženika obuhvaća više zahtjeva koji se temelje na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, vrijednost predmeta spora se određuje prema zbroju vrijednosti svih zahtjeva.

Proizlaze li zahtjevi u tužbi iz raznih osnova, ili pojedine zahtjeve ističu različiti tužitelji ili su pojedini zahtjevi istaknuti protiv različitih tuženika, vrijednost predmeta spora određuje se prema vrijednosti svakoga pojedinog zahtjeva. Ako se tužbom zahtjeva samo davanje osiguranja za stanovito potraživanje ili ustanovljenje založnog prava, vrijednost predmeta spora određuje se prema iznosu potraživanja koje treba osigurati. Ali ako predmet zaloga ima manju vrijednost od potraživanja koje treba osigurati, kao vrijednost predmeta spora uzet će se vrijednost predmeta zaloga.

Kada se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, ali tužitelj u tužbi navede da pristaje da umjesto udovoljenja tom zahtjevu primi određenu novčanu

¹⁴ U postupku pred trgovačkim sudovima vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude treba prelaziti 500.000,00 kn (čl.497. ZPP-a).

¹⁵ Sud je to dužan učiniti kada stvarna nadležnost, sastav suda, vrsta postupka, pravo na izjavljivanje revizije, ovlaštenje na zastupanje ili pravo na naknadu troškova postupka ovisi o vrijednosti predmeta spora, a predmet tužbenog zahtjeva nije novčana svota i tužitelj nije u tužbi naznačio vrijednost predmeta spora.

¹⁶ Drugi slučajevi tiču se ovlaštenja sudskih savjetnika u provođenju postupka, kvalifikacija punomoćnika pravnih osoba, mogućnost izdavanja nedokumentarnog platnog naloga, primjenu pravila o postupku u sporovima male vrijednosti.

¹⁷ Revizija protiv odluke o kamatama dopuštena je kada je dopuštena protiv odluke o glavnoj stvari i kada taj dio presude premašuje zakonski limit. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-1064/93.

svotu, kao vrijednost predmeta spora uzima se ta svota. U pravnoj doktrini i praksi prevladava gledište da kod ove *facultas alternativae* navodeći novčani iznos koji je voljan primiti tužitelj zapravo posredno naznačuje vrijednost predmeta spora.¹⁸ U drugim slučajevima, kada se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj naznačio u tužbi.

Novine u pogledu vrijednosti predmeta spora uvedene ZPP/03 su da sud, ako je tužitelj vrijednost predmeta spora očito suviše visoko ili nisko naznačio, postavlja se pitanje stvarne nadležnosti,¹⁹ sastava suda, vrste postupka, prava na izjavljivanje revizije, ovlaštenja na zastupanje ili prava na naknadu troškova postupka, po službenoj dužnosti ili na prigovor tuženika, najkasnije na pripremnom ročištu, ili ako ono nije održano, onda na prvom ročištu za glavnu raspravu prije nego što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, brzo i na prikladan način se provjerava točnost naznačene vrijednosti te rješenjem protiv kojega nije dopuštena posebna žalba²⁰ određuje vrijednost predmeta spora. Ako se nakon upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari utvrdi da je tužitelj propustio odrediti vrijednost predmeta spora, sud prvoga stupnja treba brzo i na prikladan način²¹, nakon što strankama omogućiti izjasniti se o tomu, odrediti vrijednost predmeta spora rješenjem protiv kojega nije dopuštena posebna žalba. Tako će sud postupiti i nakon izjavljivanja žalbe, odnosno revizije, prije nego što predmet uputi višem sudu radi odlučivanja o tim pravnim lijekovima.

Iz sudske prakse treba istaknuti gledišta da se troškovi postupka za osiguranje dokaza ne uzimaju u obzir pri utvrđivanju vrijednosti predmeta spora.²² Smanji li se tužbeni zahtjev tijekom postupka vrijednost predmeta spora uzima se prema konačno postavljenom tužbenom zahtjevu.²³ Dalje, kada je tužbeni zahtjev izražen u stranoj valuti kao vrijednost predmeta spora uzima se kunska protuvrijednost strane valute prema tečaju na dan podnošenja tužbe, pa čak i onda kada tužitelj tužbenim zahtjevom potražuje isplatu prema tečaju na dan isplate.²⁴

Kada se tužbeni zahtjev odnosi na buduća davanja koja se ponavljaju nije mjerodavna vrijednost predmeta spora što ju je tužitelj naznačio u tužbi već nju treba utvrditi po njihovu zbroju, ali najviše do iznosa koji odgovara zbroju davanja za vrijeme od pet godina.²⁵

¹⁸ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 268.

¹⁹ Prema ZPP-u za sada vrijednost predmeta spora nije mjerodavna za utvrđivanje stvarne nadležnosti.

²⁰ Dakle, žalba je dopuštena, ali se može podnijeti nakon donošenja odluke o glavnoj stvari.

²¹ U pravnoj doktrini zauzima se gledište da izraz "na brz i prikladan način" treba tumačiti kao mogućnost suda slobodno ocijeniti kolika je vrijednost predmeta spora utvrđujući mjerodavne okolnosti na razini vjerojatnosti. Dika, Mihajlo. Vrijednost predmeta spora, Novine u parničnom postupku, Inženjerski biro, Zagreb, 2003., str. 74.

²² Vrhovni sud Hrvatske poslovni broj II Rev-606/82 od 25. kolovoza 1982.

²³ Odluka Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Gž-2558/96 od 04. veljače 1997.

²⁴ Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-67/88 od 21. rujna 1988.

²⁵ Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-1037/79 od 01. listopada 1979.

Stranke ne mogu sporazumno utvrditi drukčiju vrijednost predmeta spora od one koju je tužitelj naznačio u tužbi.²⁶ Kada je tužitelj u jednoj tužbi obuhvatio dva zahtjeva od kojih je jedan novčani, a drugi nenovčani, te je za oba ta zahtjeva naznačio jednu vrijednost predmeta spora, vrijednost predmeta spora nenovčanog zahtjeva utvrđuje se tako da se od ukupno naznačene vrijednosti predmeta spora odbije vrijednost novčanog zahtjeva.²⁷ Kada tužitelj u tužbi kumulira dva ili više nenovčanih zahtjeva, pa naznači ukupnu vrijednost predmeta spora, ali ne i vrijednost svakog pojedinog, vrijednost tih pojedinih zahtjeva utvrđuje se tako da se ukupna vrijednost predmeta spora podijeli s brojem istaknutih zahtjeva.²⁸ Kada je više tužitelja označilo jedinstvenu vrijednost predmeta spora u parnici u kojoj traže utvrđenje njihovog prava suvlasništva na nekretnini na jednake dijelove, vrijednost predmeta spora mjerodavna za dopustivost revizije utvrđuje se na način da se s brojem tužitelja podijeli ta vrijednost.²⁹

Vrijednost predmeta spora naznačena u tužbi ne mora nužno odgovarati protuvrijednosti imovine koja je predmet spora.³⁰

Ako tužitelj subjektivno preinači tužbu na način da tužbu proširi na novog tuženika, tada nije ovlašten mijenjati u tužbi naznačenu vrijednost predmeta spora³¹, a ako je preinači objektivno mora istodobno promijeniti i vrijednost predmeta spora. On to ne može učiniti kasnije³², a niti može promijeniti vrijednost predmeta spora bez objektivnog preinačenja tužbe.³³

3.2. Revizija u radnim sporovima

Prethodno je već navedeno da jedan od dva izuzetka od vrijednosti predmeta spora, kao ograničavajućeg čimbenika pri ostvarivanju prava na izjavljivanje revizije predstavlja revizija u radnim sporovima u kojima se osporava odluka o prestanku ugovora o radu.

Točnije, protiv drugostupanjske presude donesene u sporu koji je radnik, (dakle, ne i poslodavac) pokrenuo protiv odluke o prestanku ugovora o radu revizija je uvijek dopuštena, neovisno o vrijednosti predmeta spora pobijanog dijela presude.³⁴

²⁶ Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-157/85 od 13. veljače 1985.

²⁷ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-2880/00 od 28. listopada 2002.

²⁸ Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-1260/89 od 06. prosinca 1989.

²⁹ Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-309/91.

³⁰ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-62/94 od 23. veljače 1994.

³¹ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-2836/90 od 27. ožujka 1991.

³² Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-1724/89 od 08. veljače 1990.

³³ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-2669/94 od 26. svibnja 1998.

³⁴ Prema Zakonu o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj 42/98) revizija u radnim sporovima dopuštena je ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude prelazi 15.000,00 KM. U Republici Sloveniji, po Zakonu o pravdnem postupku (Uradni list Republike Slovenije broj 26-1210/99.), revizija je u neimovinskopravnim sporovima uvijek dopuštena, a u imovinskopravnim ako

Propis koji prije svih ostalih treba imati u vidu kada se ocjenjuje je li po ovom kriteriju revizija dopuštena jest Zakona o radu³⁵ koji u čl. 110. propisuje načine prestanka ugovora o radu. Prema toj odredbi ugovor o radu prestaje:

- 1) smrću radnika;
- 2) istekom vremena na koje je sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme;
- 3) kada radnik navrší 65 godina života i 20 godina staža osiguranja, ako se poslodavac i radnik drukčije ne dogovore;
- 4) dostavom pravomoćnog rješenja o mirovini zbog opće nesposobnosti za rad;
- 5) sporazumom radnika i poslodavca;
- 6) otkazom i
- 7) odlukom nadležnog suda.

U pravnoj doktrini zauzima se gledište da su ovi načini prestanka ugovora o radu *numerus clausus* i da radni odnos ne može prestati na način koji nije predviđen odredbom čl. 110. ZR-a³⁶.

Dakle, ako ugovor o radu prestane na neki od načina predviđenih ZR-om, revizija je dopuštena. Međutim, pitanje koje se ovdje može pojaviti jest je li ona dopuštena protiv svake drugostupanjske odluke donesene u takvom sporu ili samo ako se tom drugostupanjskom odlukom odlučuje o zakonitosti odluke o prestanku ugovora o radu. Naime, ZPP-om je propisano da je revizija dopuštena protiv drugostupanjske presude donesene u sporu koji je radnik pokrenuo protiv odluke o prestanku ugovora o radu, a ne protiv presude kojom je odlučeno o odluci o prestanku ugovora o radu.

Gramatičkim tumačenjem ove odredbe moglo bi se zaključiti da je ona dopuštena protiv svake odluke, pa čak i ako radnik u sporu koji je prvobitno pokrenuo protiv odluke o prestanku ugovora o radu povuče onaj dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na utvrđenje nedopuštenosti tog prestanka. Međutim, uz pomoć ciljanog tumačenja odredbe o dopuštenosti revizije, a kojom se očito želi postići pružanje dodatne zaštite kod prestanka radnih odnosa, kao socijalno izuzetno osjetljivom području, treba zaključiti da je revizija u radnim sporovima uvijek dopuštena samo ako se odlukom, koja se revizijom napada odlučilo o odluci o prestanku radnog odnosa.

vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude prelazi 1.000.000,00 tolara, dok u Republici Makedoniji, s obzirom na to da je u Zakonu o parničnom postupku Republike Makedonije (Službeni vesnik Republike Makedonije broj 33/98) ispuštena odredba prema kojoj je revizija u sporovima iz radnih odnosa bila dopuštena neovisno o vrijednosti predmeta spora, postoje različita stajališta o dopuštenosti revizije u toj vrsti sporova. O tome vidi: Janevski, Arsen. O dopuštenosti revizije u parnicama iz radnih odnosa po Zakonu o parničnom postupku Republike Makedonije, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu. Vol. 56. No. 2-3. 2006., str. 425-440. (autorov članak preveo prof. dr. sc. Mihajlo Dika).

³⁵ Narodne novine broj 38/95., 54/95., 65/95., 17/01., 82/01., 114/03., 142/03. i 30/04. (dalje u tekstu: ZR). Zakon je stupio na snagu 01. siječnja 1996.

³⁶ Potočnjak, Željko. Prestanak ugovora o radu, u: Radni odnosi u Republici Hrvatskoj. Organizator, Zagreb, 2007., str. 376.

Pri tomu vrijedi stajalište koje je općenito zauzeto u pogledu ocjene dopuštenosti revizije kada je ona dopuštena u određenoj vrsti spora, a to je da pravnu prirodu spora kod ocjenjivanja dopuštenosti revizije treba utvrditi s obzirom na cjelokupnu činjeničnu osnovu spora, a ne samo s obzirom na navode u tužbi.³⁷

3.3. Izvanredna revizija

Drugi izuzetak od općeg pravila da stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 100.000,00 kn (redovna revizija) mogućnost je izjavljivanja, tzv. izvanredne revizije.³⁸

Uvjeti pod kojima se izvanredna revizija može izjaviti su:

- a) drugostupanjski je sud u izreci drugostupanjske presude odredio da je protiv nje revizija dopuštena te
- b) nije riječ o sporu za koji je ZPP-om ili drugim zakonom izrijekom određeno da u njima revizija nije dopuštena.

Drugostupanjski sud može odrediti da je revizija dopuštena samo onda kada ocijeni da odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili³⁹ postupovnopravnog pitanja bitnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana. Dakle, izvanredna revizija ne izjavljuje se zbog toga što je u sporu povrijeđeno neko individualno pravo, već je cilj da se njome osigurava ustavno pravo na jednakost pred zakonom i ravnopravnost građana. Budući da visoka vrijednost predmeta spora ne znači nužno i veliki značaj pravnog problema o kome bi revizijski sud trebao zauzeti svoje gledište, ovakvu mogućnost izjavljivanja revizije treba ocijeniti nužnom.

Drugostupanjski sud može dopustiti reviziju protiv svoje presude zbog pravnog pitanja koje se odnosi samo na neke od stranaka (suparničara), a tada ostali suparničari nisu ovlašteni podnijeti reviziju⁴⁰. Isto tako, revizija se može dopustiti iz takvih razloga koji, zapravo, zahvaćaju samo dio presude. Tada revizijski sud ispituje drugostupanjsku presudu samo u tom dijelu.

Reviziju koja je slična ovoj našoj izvanrednoj reviziji imaju i njemačko i austrijsko zakonodavstvo. Tako, u njemačkom pravu dopuštena je revizija kada spor ima načelno značenje ili kada usavršavanje prava ili osiguranje jedinstvene sudske prakse zahtijeva odluku revizijskog suda.⁴¹ U austrijskom pravu revizija

³⁷ Triva, Siniša-Dika, Mihajlo, op. cit., str. 720.

³⁸ Iako su i redovna i izvanredna revizija izvanredni pravni lijekovi, zbog razlika u pretpostavkama pod kojima se te vrste revizije mogu izjaviti, uobičajeno je da se revizija koja se samo može izjaviti po odobrenju drugostupanjskog suda (dakle, ne automatski kada se ispune određene pretpostavke) naziva izvanrednom.

³⁹ Dakle, ne mora istovremeno postojati i materijalnopravno i postupovnopravno pitanje koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnost građana. Dovoljno je postojanje jednog.

⁴⁰ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-124/06 od 29. ožujka 2006.

⁴¹ Iz njemačke literature koja se bavi ovim pravnim područjem može se vidjeti da u sudskoj praksi postoje određeni problemi pri priznavanju prava na reviziju. Naime, različita vijeća

je dopuštena kada odluka zavisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja koje ima veliko značenje za očuvanje jedinstva prava, pravne sigurnosti ili razvitka prava. Tamo je još navedeno da se o tomu posebno radi u slučajevima kada žalbeni sud odstupa od prakse revizijskog suda ili kada takva praksa ne postoji ili je neujednačena⁴².

U pogledu prve pretpostavke, koja se u našem pravnom sustavu traži za izjavljivanje izvanredne revizije (da je drugostupanjski sud u izreci drugostupanjske presude odredio da je protiv nje revizija dopuštena), u radovima koji se bave ovom problematikom može se pronaći gledište da ako drugostupanjski sud propusti u izreci navesti da dopušta reviziju, ali u obrazloženju detaljno navede razloge zbog kojih dopušta reviziju, da se radi o situaciji u kojoj je dopušteno izvršiti ispravke sukladno odredbi čl. 342. ZPP-a. Zbog pravne sigurnosti i povjerenja građana u pravni sustav i zbog činjenice da nije riječ o propustu u odlučivanju, kada se, niti ne navede u izreci, niti obrazloži dopuštenje revizije, dopunskom presudom ne bi bilo moguće dopustiti reviziju. No, ako bi se ipak zauzelo gledište da bi i u ovom posljednjem slučaju bilo moguće dopustiti reviziju da bi to onda trebalo učiniti dopunskim rješenjem⁴³.

Iako drugostupanjski sud dopušta reviziju po službenoj dužnosti, korisno je da i same stranke u žalbi protiv odluke suda prvog stupnja iniciraju dopuštanje revizije u postupcima u kojima drugostupanjski sud to može učiniti. One bi, zapravo, mogle drugostupanjski sud "podsjetiti"⁴⁴ na mogućnost dopuštanja revizije. Kada stranke to učinu, a drugostupanjski sud ne dopusti reviziju, o tom prijedlogu stranaka drugostupanjski sud nije dužan posebno odlučivati.

njemačkog revizijskog suda u početku su na različit način tumačila zakonske odredbe o uvjetima potrebnim za odobravanje revizije. U dvjema odlukama pojašnjene su osnove dopuštanja revizije. Tako, smatra se da neka pravna stvar ima načelno značenje ako "potiče razjašnjenje nekog pravnog pitanja koje je značajno za odlučivanje, koje je potrebno razjasniti i koje može biti razjašnjeno, a koje se može postaviti u većem, unaprijed neodređenom broju slučajeva". Po pravnoj osnovi značaja za razvoj prava, valja dopustiti reviziju ako taj "pojedinačni slučaj daje poticaj postavljanju odrednica za tumačenje zakonskih odredbi ili popunjavanju zakonskih praznina". Dalje, revizijski je sud zauzeo gledište kako treći osnov dopuštanja revizije, osiguravanje jedinstvene sudske prakse, postoji ako, pored toga što postoji razlika u praksi sudova (*Divergenzfallen*), pogreška počinjena prilikom tumačenja ili primjene prava "trajno dodiruje i interese javnosti". Ovo će u pravilu biti slučaj, ako iz navoda podnositelja žalbe jasno proizlazi da je u pojedinom slučaju počinjena povreda temeljnih postupovnih prava, dakle takva povreda je očita, a pobijana presuda se temelji na njoj. U ova temeljna postupovna prava, revizijski je sud ubrojio pravo na sudsku zaštitu (*Gehors*) i na objektivni postupak lišen samovolje. Dakle, neka pogreška u primjeni prava u konkretnom slučaju može biti razlogom dopuštanja revizije samo ako se značaj takve pogreške uzdiže iznad tog pojedinačnog slučaja u kojem je počinjena, tj. "ako trajno dodiruje interese javnosti". Prema: Nassal, Wendt, Irrwege, Wege, – Die Rechtsmittelzulassung durch den BGH, Neue Juristische Wochenschrift, 19/2003, str.1346.

⁴² Tako, Grbin, Ivo. Revizija, u: Novote u parničnom postupku, Pravo 42, Organizator, Zagreb, 2003., str. 253.-254.

⁴³ O tome vidi: Prancić, Vicko, Revizija po dopuštenu drugostupanjskog suda, Pravo u gospodarstvu, Vol. 43, No. 1, 1-192, Zagreb, 2004., str. 70.-71.

⁴⁴ One to mogu učiniti dok spis ne bude prosljeden drugostupanjskom sudu.

Pravna pitanja zbog kojih se revizija može podnijeti i razlozi za to naznačavaju se u obrazloženju⁴⁵, a ako stranke podnesu reviziju zbog nekih drugih pravnih pitanja, odnosno razloga, takvu reviziju odbacuje prvostupanjski sud⁴⁶ ili revizijski sud⁴⁷ (Vrhovni sud Republike Hrvatske⁴⁸) ako je prvostupanjski sud propustio to učiniti.

U pravnoj doktrini ističe se da bi drugostupanjski sud trebao omogućavati podnošenje revizije posebno u sljedećim situacijama ako:

- a) o tom pitanju revizijski sud još nije zauzeo stajalište na odjelnoj ili općoj sjednici, a radi se o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova;
- b) o tom pitanju revizijski sud još nije zauzeo stajalište na odjelnoj ili općoj sjednici, a moglo bi se očekivati da bi u praksi drugostupanjski sudovi mogli imati različita mišljenja;
- c) o tom pitanju revizijski sud je već zauzeo gledište, ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim gledištem;
- d) o tom pitanju revizijski sud je već zauzeo gledište i odluka drugostupanjskog suda utemeljena je na shvaćanju koje je podudarno s tim gledištem, ali drugostupanjski sud smatra da bi trebalo preispitati sudsku praksu.⁴⁹

U pogledu procesnopравnih pitanja istaknuto je da se revizija ne bi mogla dopustiti o pitanjima koja se ne tiču neke apsolutno ili relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka⁵⁰.

S obzirom na to da je izvanredna revizija novina u našem pravnom poretku, bitno je imati u vidu da se ona može dopustiti u svim predmetima u kojima je glavna rasprava zaključena nakon 01. prosinca 2003., neovisno o tomu kada je tužba podnesena. Dopusti li drugostupanjski sud reviziju i u onom predmetu u kojem je glavna rasprava zaključena prije 01. prosinca 2003., revizija nije dopuštena te je treba odbaciti⁵¹.

Izvanredna revizija može se izjaviti i u sudskom postupku u kojem se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZPP-a, s tim da se u tim postupcima može izjavljivati samo izvanredna revizija⁵².

Međutim, u sudskoj praksi se ova vrsta revizije toliko rijetko pojavljuje da je Vrhovnom sudu Republike Hrvatske onemogućeno ostvarivanje jednog od njegovih osnovnih zadataka koji su definirani i samim Ustavom. Naime, Ustav propisuje da je Vrhovni sud Republike Hrvatske zadužen za osiguravanje

⁴⁵ Čl. 382. st. 2. ZPP-a.

⁴⁶ Čl. 389. st. 1. ZPP-a.

⁴⁷ Čl. 392. st. 2. ZPP-a.

⁴⁸ Čl. 391. ZPP-a.

⁴⁹ Tako, Triva, Siniša-Dika, Mihajlo, op. cit., str. 730.

⁵⁰ Tako, Triva, Siniša-Dika, Mihajlo, op. cit., str. 731.

⁵¹ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-888/06 od 28. prosinca 2006.

⁵² Čl. 285. st. 2. ZPP/03.

jedinstvene primjene zakona i ravnopravnost građana,⁵³ pa je zbog takvog uređenja revizije Ustavni sud Republike Hrvatske zauzeo gledište da reviziju treba drugačije urediti jer način na koji je to sada učinjeno nije u skladu s Ustavom. O tomu više bit će govora u posebnom poglavlju na kraju ovog rada.

3.2.1. Postupci u kojima revizija nije dopuštena

U pogledu druge pretpostavke (da nije riječ o sporu za koji je ZPP-om ili drugim zakonom izrijekom određeno da u njima revizija nije dopuštena) treba istaknuti da postoji nekoliko slučajeva u kojima revizija nije dopuštena. Neki od njih su propisani ZPP-om, a neki drugim zakonima.

ZPP-om je propisano da revizija nije dopuštena u sporovima male vrijednosti, zatim protiv rješenja donesenih u parnicama radi smetanja posjeda.⁵⁴

Drugi zakoni kojima je to propisano su Obiteljski zakon,⁵⁵ Zakon o upravnim sporovima⁵⁶, Zakon o sudovima⁵⁷ i Zakon o sudskom registru.⁵⁸

Prema ObZ-u revizija nije dopuštena u bračnom sporu,⁵⁹ protiv drugostupanske odluke o tomu s kojim će roditeljem živjeti dijete i o roditeljskoj skrbi.⁶⁰ Zatim protiv drugostupanske odluke o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti.⁶¹

Prema Zakonu o upravnim sporovima revizija nije dopuštena u postupku zaštite od nezakonitih radnji⁶².

Prema Zakonu o sudovima⁶³ protiv odluka suda drugog stupnja u izvanparničnim stvarima nije dopuštena revizija, ako zakonom nije drukčije određeno.

Prema Zakonu o sudskom registru revizija nije dopuštena protiv pravomoćnog rješenja o upisu u registar⁶⁴.

Ranije, prema Zakonu o izvlaštenju⁶⁵ nije bila dopuštena revizija. Zapravo, do stupanja na snagu posljednjeg Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvlaštenju⁶⁶ revizija protiv drugostupanskog rješenja o izvlaštenju nije bila dopuštena, dok je sada dopuštena uz odgovarajuću primjenu odredaba ZPP-a⁶⁷.

⁵³ Čl. 118. st. 1. Ustava.

⁵⁴ Stajalište je sudske prakse da se revizija ne može izjaviti niti protiv rješenja drugostupanskog suda o odbacivanju žalbe u parnicama zbog smetanja posjeda. Zaključak sjednice Vrhovnog suda Hrvatske od 27. veljače 1984.

⁵⁵ Narodne novine broj 116/03., 17/04. i 107/0.7 (dalje u tekstu: ObZ).

⁵⁶ Narodne novine broj 53/91., 9/92. i 77/92.

⁵⁷ Narodne novine broj 150/05. i 16/07.

⁵⁸ Narodne novine broj 1/95., 57/96., 30/99., 45/99., 54/05. i 40/07.

⁵⁹ Čl. 285. ObZ-a.

⁶⁰ Čl. 299. ObZ-a.

⁶¹ Čl. 305. ObZ-a.

⁶² Čl. 74. Zakona o upravnim sporovima.

⁶³ Čl. 155. Zakona o sudovima.

⁶⁴ Čl. 16. Zakona o sudskom registru.

⁶⁵ Narodne novine broj 9/94., 35/99., 112/00., 114/01. i 79/06.

⁶⁶ Narodne novine broj 79/06.

⁶⁷ Čl. 42.g. Zakona o izvlaštenju.

Međutim, treba imati u vidu da je u pravnoj doktrini istaknuto da se odredba čl. 382. st. 3. ZPP-a koja propisuje ovu drugu pretpostavku za dopuštenost izvanredne revizije, a prema kojoj, dakle revizija nije dopuštena u onim sporovima za koje je ZPP-om ili drugim zakonom izrijekom određeno da u njima revizija nije dopuštena, odnosi samo na parnične, a ne i na izvanparnične postupke.⁶⁸

3.3. Razlozi zbog kojih se revizija može izjaviti

Protiv drugostupanjske presude kada vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 100.000,00 kn revizija se može izjaviti zbog apsolutno i relativno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih je revizija dopuštena su:

- a) ako je u donošenju presude sudjelovao sudac koji se po zakonu mora izuzeti odnosno koji je rješenjem suda bio izuzet ili ako je u donošenju presude sudjelovala osoba koja nema svojstvo suca;
- b) ako je odlučeno o zahtjevu u sporu koji ne ide u sudsku nadležnost;
- c) ako je protivno odredbama ZPP-a sud utemeljio svoju odluku na nedopuštenim raspolaganjima stranaka;
- d) ako je protivno odredbama ZPP-a sud donio presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, presudu zbog ogluhe, presudu zbog izostanka;
- 3) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave, nije dana mogućnost raspravljanja pred sudom;
- f) ako je protivno odredbama ZPP-a sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i prati tijek postupka na svom jeziku, a stranka se zbog toga žali;
- g) ako je u postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno⁶⁹;

⁶⁸ Dika, Mihajlo, Prijelazni režim prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003., Informator, broj 51800-5181, od 29. listopada i 01. studenoga 2003., str. 18.

⁶⁹ U doktrini je zauzeto gledište da se zbog povreda pravila o stranačkoj i parničnoj sposobnosti i o zastupanju reviziju mogu izjaviti stranke kojih se ta povreda tiče (čl. 354. st. 2. t. 8. ZPP-a). Tako: Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 725.

- h) ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu je već prije pravomoćno presuđeno, ili o kojemu je već zaključena sudska nagodba, ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe;
- i) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi⁷⁰;
- j) ako presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a osobito ako je izreka presude nerazumljiva, ako proturječi sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga, ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, ili su ti razlozi nejasni ili proturječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika;
- k) ako je presudom (prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku) prekoračen tužbeni zahtjev⁷¹.

Dakle, u usporedbi sa žalbom, revizija se ne može izjaviti zbog sljedećih apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka: ako su povrijeđena pravila o stvarnoj i mjesnoj nadležnosti; ako je prvostupanjska odluka donesena bez održavanja rasprave protivno ZPP-u te ako je presuđeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica.

Zbog relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka (ako sud tijekom postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ZPP-a, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude), revizija se može podnijeti ako je povreda učinjena u postupku pred drugostupanjskim sudom. No, ako drugostupanjski sud u povodu žalbe ne ukloni relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka, prema gledištu zauzetom u sudskoj praksi, time i on sam čini tu povredu pa se njegova odluka može pobijati revizijom zbog relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka⁷²

Revizija se uvijek može podnijeti zbog pogrešne primjene materijalnog prava (pod pretpostavkom da je s obzirom na vrijednost predmeta spora ona dopuštena, odnosno da je riječ o sporu u povodu odluke o prestanku ugovora o radu ili je drugostupanjski sud dopustio izvanrednu reviziju). Smatra se da se ovdje ubraja i pogrešna primjena pravila iskustva⁷³.

Protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda revizija se, kada je riječ o određenim povredama, može izjaviti samo ako je podnositelj revizije zbog tih povreda žalbom pobijao prvostupanjsku presudu ili ako su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku.

Riječ je o sljedećim povredama ako:

- a) stranci nije dana mogućnost raspravljanja pred sudom;

⁷⁰ Protupravno isključenje javnosti revizijski je razlog koji predviđa tek ZPP/03.

⁷¹ Dogodi li se da je prvostupanjski sud prekoračio tužbeni zahtjev time što je o fakultativnom tužbenom zahtjevu odlučio kao o tužbenom zahtjevu, a stranke se zbog toga nisu žalile, u revizijskom postupku smatra se da je to ovlaštenje postalo tužbeni zahtjev. Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-1434/84.

⁷² Odluka Vrhovnog suda Hrvatske poslovni broj Rev-1551/88 od 15. veljače 1989.

⁷³ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 726.

- b) joj je protuzakonito odbijen zahtjev da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i prati tijek postupka na svom jeziku;
- c) je kao stranka sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili pojedine radnje u postupku te ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
- d) je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi;
- e) presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a osobito ako je izreka presude nerazumljiva, ako proturječi sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga, ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, ili su ti razlozi nejasni ili proturječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika te
- f) je presudom prekoračen tužbeni zahtjev.

Protiv presude donesene u drugom stupnju kojom se potvrđuje presuda na temelju priznanja ili presuda na temelju odricanja, revizija se može izjaviti iz svih razloga koji predstavljaju apsolutno i relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz kojih se revizija inače može izjaviti, dok ne može zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Kada je odlukom drugostupanjskog suda dopuštena izvanredna revizija, ta se vrsta revizije može izjaviti samo zbog onog materijalnopravnog ili postupnopravnog pitanja zbog kojega je dopuštena.

3.4. *Benefitio novorum u reviziji*

U parničnom postupku svaka je stranka dužna iznijeti sve činjenice na kojima temelji svoje zahtjeve ili pobija protivnikove (*onus proferendi*) te predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, odnosno pobijaju navodi i dokazi protivnika (*onus probandi*). Ako u tomu ne uspije, sud će njen zahtjev odbiti polazeći od pretpostavke da njene tvrdnje nisu istinite. Naime, ako se na temelju izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neka činjenica, o postojanju činjenice zaključit će se primjenom naprijed opisanog pravila o teretu dokaza⁷⁴ koje se bitno najkraće može izraziti rimskom izrekom *idem est non esse aut non probari* (isto je ne postojati ili ne biti dokazano).

Do stupanja na snagu ZPP/03 iznošenje novih činjenica i predlaganje novih dokaza bilo je dopušteno tijekom cijele glavne rasprave, a i nakon ukinute prvostupanjske odluke na novoj glavnoj raspravi stranke su mogle iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze. No, od 01. prosinca 2003. godine, stranke su

⁷⁴ Čl. 221a. ZPP-a.

dužne već u tužbi i odgovoru na tužbu, na pripremnom ročištu ili najkasnije na prvom ročištu za glavnu raspravu, ako pripremno ročište nije održano, iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve, predložiti dokaze potrebne za utvrđivanje iznijetih činjenica te se izjasniti o činjeničnim navodima i dokaznim prijedlozima protivne stranke⁷⁵.

Tijekom žalbenog postupka od 01. prosinca 2003. godine nove činjenice i dokazi ne mogu se iznositi osim ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se žalba može izjaviti⁷⁶.

Isto je i s revizijom. U reviziji, stranke mogu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se revizija može izjaviti. Iznesu li stranke nove činjenice ili predlože nove dokaze koji se ne odnose na povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se revizija može izjaviti, sud te činjenice i dokaze neće uzeti u obzir pri odlučivanju o utemeljenosti revizije.

3.5. Kome se i u kojem broju primjeraka podnosi revizija

ZPP u pogledu broja primjeraka u kojima se revizija podnosi sadrži jednu posebnu odredbu. Njome je propisano da se revizija podnosi sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sudove i protivnu stranku. To znači, s obzirom na to da se revizija prosljeđuje prvostupanjskom, drugostupanjskom i revizijskom sudu, da je treba dostaviti najmanje u četiri primjerka, tri za sudove i jedan za suprotnu stranku ako na svakoj od parničnih strana postoji po jedna osoba. Ako ih je više i dostava se treba obaviti svakome od njih, tada za taj broj treba uvećati broj primjeraka revizije.

Novost prema ZPP/03 jest da se revizija više ne dostavlja državnom odvjetništvu niti ono ima mogućnost dati svoje izjašnjenje, ali se ove nove odredbe o reviziji primjenjuju samo na postupke u kojima je glavna rasprava zaključena nakon 01. prosinca 2003.

ZPP, isto tako, sadrži i jednu opću odredbu prema kojoj se podnesci i prilozi koje treba dostaviti protivnoj stranci predaju sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku. Ta se odredba u odnosu na reviziju, s obzirom na to da postoji posebna odredba nema potrebe primjenjivati, ali budući da u odnosu na reviziju kao podnesak u tom pravcu nije ništa posebno predviđeno, odredbu, koja propisuje da ako je na protivnoj strani više osoba koje imaju zajedničkoga zakonskog zastupnika ili punomoćnika da se mogu za sve te osobe podnesci i prilozi predavati u jednom primjerku, treba primjenjivati.⁷⁷

⁷⁵ Čl. 299. st. 1. ZPP-a.

⁷⁶ Čl. 352. st. 1. ZPP-a.

⁷⁷ Čl. 107. ZPP-a.

3.6. Odustanak od revizije

U pravilu stranke od poduzetih parničnih radnji uvijek mogu odustati. Isto je i s revizijom. Stranka od izjavljene revizije uvijek može odustati. Međutim, ona to može učiniti samo do trenutka kada o reviziji bude odlučeno, a kada jednom od revizije odustane, stranka taj odustanak više ne može opozvati.⁷⁸

Kako je revizija izvanredan i nesuspendivan pravni lijek, primjena odredaba ZPP-a o pravu na odricanje od revizije nije moguća.⁷⁹

3.7. Postupanje prvostupanjskog suda u povodu revizije

Revizija se podnosi prvostupanjskom sudu pa već taj sud ima određena ovlaštenja i dužnosti vezane uz reviziju od kojih su neka ranije već spomenuta.

Načelno, taj je sud dužan nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu reviziju odbaciti rješenjem, i to bez održavanja ročišta.

Nepravodobna je ona revizija koja je podnesena izvan roka od trideset dana od dana dostave drugostupanjske odluke jer se revizija može izjaviti samo u tom roku.

Nepotpuna je ona revizija koja ne sadrži sve što treba sadržavati. Ona mora sadržati sve ono što je potrebno da bi se u svezi s njom moglo postupiti. Osobito: oznaku suda, ime, zanimanje i prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika, ako ih imaju, predmet spora, sadržaj izjave i potpis podnositelja.⁸⁰

Dalje, iz nje se mora moći utvrditi koja se presuda pobija⁸¹. Ako se na temelju podataka iz revizije ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako revizija nije potpisana (nepotpuna revizija), prvostupanjski sud rješenjem, protiv kojega nije dopuštena žalba, poziva podnositelja revizije da u određenom roku dopuni ili ispravi reviziju podneskom ili na zapisnik kod toga suda. Ako on u određenom roku ne postupi po traženju suda, tek tada sud rješenjem odbacuje reviziju kao nepotpunu.⁸²

Ako revizija po svojem sadržaju ima drugih nedostataka, prvostupanjski sud reviziju dostavlja revizijskom sudu ne pozivajući revidenta da je dopuni, odnosno ispravi⁸³.

S obzirom na to da je u odnosu na sadržaj revizije nešto posebno propisano potrebno je utvrditi u kakvom su odnosu odredbe o sadržaju revizije i odredbe o sadržaju žalbe koje se supsidijarno primjenjuju, odnosno kako sud u povodu sadržajnih nedostataka treba postupiti.

⁷⁸ Čl. 349. st. 2. i 3. u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

⁷⁹ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 733.

⁸⁰ Čl. 106. ZPP-a.

⁸¹ Čl. 351. st. 1. u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

⁸² Čl. 351. st. 1. i. 2. u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

⁸³ Čl. 351. st. 3. u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

Naime, u reviziji stranka treba navesti određene razloge zbog kojih je izjavljuje. Ako je redovna revizija izjavljena iz razloga zbog kojeg nije dopuštena ili je izjavljena iz razloga zbog kojeg je dopuštena, ali koji nije obrazložen, odnosno ako izvanredna revizija nije izjavljena iz razloga zbog kojega ju je drugostupanjski sud dopustio, sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda odbacuje je rješenjem bez prethodnog pozivanja stranke da je dopuni. S druge strane, kada žalba ne sadrži neki podatak iz kategorije "drugih nedostataka" (različitih od nedostatka potpisa ili podatka temeljem kojeg se može utvrditi koje se presuda pobija), sud bi, primjenjujući odredbe o žalbi, u svakom slučaju trebao proslijediti spis revizijskom sudu na odlučivanje. Međutim, ZPP posebno regulira postupanje suda kada revizija ne sadrži razloge zbog kojih se izjavljuje, pa u tom dijelu nije moguće supsidijarno primijeniti odredbe o postupanju u povodu žalbe, odnosno spis samo proslijediti na odlučivanje revizijskom sudu. U tom slučaju, sud treba odbaciti reviziju bez prethodnog pozivanja stranke da je dopuni, odnosno ispravi.⁸⁴

Dakle, ako je riječ da revizija ne sadrži određenu izjavu o pobijanju presude u cijelosti ili u nekom dijelu, spis bi se trebao prosljeđivati revizijskom sudu kako je to previđeno za žalbu. Tada bi se trebalo smatrati da revident pobija drugostupanjsku presudu u onom dijelu s kojim nije uspio u sporu jer nema pravnog interesa pobijati je u dijelu s kojim je uspio.⁸⁵

Revizija je nedopuštena ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije, ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

Međutim, ako je izjavljena izvanredna revizija, prvostupanjski sud ne može odbaciti reviziju zato što smatra da ne postoje razlozi zbog kojih je izjavljena. Po takvoj reviziji prvostupanjski sud je dužan postupati kao da razlozi u čije postojanje sumnja zaista postoje.

Ne odbaci li prvostupanjski sud reviziju, primjerak pravodobne, potpune i dopuštene revizije dostavlja protivnoj stranci, koja može u roku od petnaest dana od dostave revizije podnijeti tom sudu odgovor na reviziju. Nepravodobno podnesen odgovor na reviziju ne odbacuje se, već se dostavlja revizijskom sudu, koji ga uzima u obzir ako je to još moguće.

Nakon primitka odgovora na reviziju, odnosno nakon proteka roka za odgovor na reviziju, prvostupanjski sud upućuje reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, sa svim spisima izravno revizijskom sudu, s tim da primjerak revizije i odgovora na reviziju, ako je podnesen, dostavlja i drugostupanjskom sudu koji svoje izvješće o mogućim povredama postupka pred tim sudom izravno upućuje revizijskom sudu.

⁸⁴ Tako: Grbin, Ivo, op. cit., str. 264.

⁸⁵ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 731.

3.7. Značaj obrazlaganja revizije

S obzirom na to da revizijski sud više ne pazi ni na jedan revizijski razlog po službenoj dužnosti, zakonodavac je propisao obvezu revidenta da razloge zbog kojih se revizija izjavljuje određeno navede i da reviziju obrazloži.

Naime, ako je redovna revizija izjavljena iz razloga zbog kojeg nije dopuštena ili je izjavljena iz razloga zbog kojeg je dopuštena, ali koji nije obrazložen, odnosno ako izvanredna revizija nije izjavljena iz razloga zbog kojega ju je drugostupanjski sud dopustio, već i sudac prvostupanjskog suda treba je odbaciti rješenjem bez prethodnog pozivanja stranke da je dopuni. Dakle, sankcije za reviziju koja ima prethodno opisane nedostatke znatno su teže negoli je to slučaj s drugim sličnim situacijama kada se obično stranku poziva na ispravljanje, odnosno dopunu podneska.

Kako stranka u reviziji treba određeno navesti razloge zbog kojih je izjavljuje, pri ocjeni dopuštenosti revizije po ovom temelju ne bi trebale postojati značajnije poteškoće.

3.8. Rok za izjavljivanje revizije

Revizija se izjavljuje u roku od trideset dana od dostave drugostupanjske presude.

U odnosu na reviziju vrijede opća pravila o dostavi i računanju rokova, pa i ovdje vrijede sva pravila koja inače vrijede na tom području. Tako, dostavi li sud presudu i stranci i punomoćniku, rok za reviziju teče isključivo od dana dostave punomoćniku, a ne i od dana dostave stranci⁸⁶. No, ako je presuda dostavljena izravno stranci i ona svojim punomoćnikom pravodobno izjavi reviziju, takva povreda odredaba parničnog postupka nije, niti relativna (nije mogla utjecati na pravilnost i zakonitost odluke), niti apsolutna, a može biti od utjecaja samo na ocjenu pravodobnosti revizije.⁸⁷ Ako se dogodi da revizija protiv odluke koja je umjesto punomoćniku dostavljena stranci, ne bude pravodobno izjavljena, smatra se da je izjavljena u roku bez obzira kada je izjavljena.⁸⁸ Poduzima li stranka koja je angažirala punomoćnika sama parnične radnje, dostava se i tada obavlja njenom punomoćniku⁸⁹, a ako stranka nakon dostave presude angažira odvjetnika i sud mu naknadno dostavi presudu, time rok za žalbu ne počinje teći iz početka jer je rok počeo teći nakon dostave samoj

⁸⁶ Vrhovni sud Hrvatske poslovni broj Rev-1439/80 od 23. prosinca 1980., Vrhovni sud Republike Hrvatske poslovni broj Rev-1254/96 od 16. listopada 1997., Županijski sud Vukovar poslovni broj Gž-1657/04 od 26. kolovoza 2004.

⁸⁷ Vrhovni sud Republike Hrvatske poslovni broj Rev-3774/94 od 12. ožujka 1998. Ipak, treba imati u vidu i gledište izneseno u odluci istog Suda poslovni broj Rev-1753/95 od 02. rujna 1998. prema kojemu dostava presude stranci umjesto punomoćniku može predstavljati relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

⁸⁸ Vrhovni sud Republike Hrvatske poslovni broj Rev-2904/00 od 04. siječnja 2001.

⁸⁹ Županijski sud Šibenik poslovni broj Gž-1350/03 od 27. studenoga 2003.

stranci⁹⁰. Ako stranka ima više punomoćnika ili zakonskih zastupnika rok se računa od dostave prvome od njih⁹¹.

U sudskoj praksi uobičajeno je da se u drugostupanjskoj odluci posebno ne naznačava mogućnost izjavljivanja revizije, pa je sukladno takvoj općeprihvaćenoj praksi zauzeto i gledište da nenaznačavanje postojanja prava na izjavljivanje revizije ne utječe na tijek roka od trideset dana unutar kojega se revizija može podnijeti⁹².

3.9. Suspenzivnost revizije

Jedno od osnovnih svojstava revizije kao pravnog lijeka je da je ona nesuspenzivni pravni lijek. Ta nesuspenzivnost se očituje kroz odredbom ZPP-a prema kojoj revizija ne zadržava ovrhu presude protiv koje je izjavljena. To znači da se odluka protiv koje se podnosi revizija usprkos i pravodobno, pa čak i osnovano, podnesenoj reviziji može prisilno provesti.

S obzirom na navedeno, u praksi se događa da presuda bude provedena, a da nakon toga Vrhovni sud Republike Hrvatske u povodu revizije preinači drugostupanjsku odluku na način da presuda kao temelj po kojem je nešto već isplaćeno prestane važiti. U takvim situacijama, ako su stranke po presudi već postupile, odnosno izvršile je, može se u parničnom postupku tražiti vraćanje stečenog bez osnove jer je temelj po kojem je taj iznos isplaćen naknadno otpao⁹³.

3.10. Postupanje revizijskog suda u povodu revizije

O reviziji bez rasprave odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Nakon što revizija stigne na taj revizijski sud, ako prvostupanjski sud nije odbacio reviziju, iako su za to bile ispunjene pretpostavke, nepravodobnu, nepotpunu, nedopuštenu ili neobrazloženu reviziju može odbaciti rješenjem i sudac izvjestitelj revizijskog suda.

Posebno pitanje koje se vezano uz odbacivanje revizije od strane revizijskog suda pojavilo u praksi jest je li Vrhovni sud Republike Hrvatske ovlašten odbaciti reviziju kao nedopuštenu zbog toga što drugostupanjski sud nije naveo razloge zbog kojih smatra da je neko pravno pitanje u sporu bitno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnost građana niti je takvo pitanje naznačio. Naime, Vrhovni sud Republike Hrvatske takvu je reviziju svojim rješenjem odbacio⁹⁴, ali je Ustavni sud Republike Hrvatske, prosuđujući ga s aspekta zaštite ustavnog prava na jednakost pred zakonom, ocijenio ustavnopravno neprihvatljivom tumačenju mjerodavnog postupovnog prava.

⁹⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske poslovni broj Rev-2746/95 od 02. rujna 1998.

⁹¹ Čl. 138. st. 2. ZPP-a.

⁹² Vrhovni sud Republike Hrvatske, Izbor odluka br. 1/96. str. 116.

⁹³ Čl. 1111. st. 1. i 3. Zakon o obveznim odnosima.

⁹⁴ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-490/06 od 20. lipnja 2006.

Ustavni sud Republike Hrvatske zauzeo je gledište da zbog toga što drugostupanjski sud u obrazloženju presude nije naveo pravno pitanje temeljem kojeg je dopustio reviziju, stranke ne bi smjele snositi posljedice. Time je strankama uskraćena mogućnost da se osnovanost njihovog tužbenog zahtjeva prosuđuje prema odredbama mjerodavnog zakona te im je onemogućen i pristup sudu zajamčen odredbom članka 29. stavka 1. Ustava. Na kraju, imajući u vidu ustavnu obvezu Vrhovnog suda Republike Hrvatske osiguravati jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana, Ustavni sud Republike Hrvatske ocijenio je da je Vrhovni sud Republike Hrvatske trebao ukinuti djelomično presudu drugostupanjskog suda (u dijelu u kojem je protiv presude dopuštena revizija) i predmet vratiti drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje⁹⁵.

Međutim, ovakvo gledište Ustavnog suda Republike Hrvatske izložen je ozbiljnoj kritici prema kojoj su osnovni argumenti za neprihvatljivost stava toga Suda da stranka kojoj se dopušta revizija ne može imati pravni interes za pobijanje drugostupanjske odluke u dijelu kojim joj je dopušteno izjaviti reviziju pa se u tom dijelu drugostupanjska presuda ne može ukinuti jer sud odlučuje samo u granicama razloga koje je stranka navela tim više što bi time ujedno nestala i osnova izjavljivanja revizije. Zatim, s obzirom na to da se izvanredna revizija može izjaviti samo zbog pitanja koje navede drugostupanjski sud, nelogično je i besmisleno zaključiti da je drugostupanjski sud reviziju dopustio zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP-a (koju povredu zapravo predstavlja izostavljanje razloga zbog kojih se revizija dopušta i njihovo obrazloženje-presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može preispitati), a kada bi se u povodu revizije stranke presuda trebala ukinuti tada bi, ako se stranka na to ne bi pozivala, to ujedno značilo da revizijski sud mora po službenoj dužnosti ispitivati presudu, a na to nije ovlašten. Konačno, ZPP-om nisu propisana pravila po kojima bi drugostupanjski sud trebao postupati nakon što mu je predmet vraćen na ponovno suđenje, u kojem je, uostalom, presuda već postala pravomoćna, odnosno drugostupanjski sud nije dužan u ponovljenom postupku dopustiti reviziju. Kada bi se dopustila postavlja se pitanje pravodobnosti revizije jer se ona izjavljuje protiv drugostupanjske presude kojom se odlučuje o biti spora, a rok od trideset dana od dostave te odluke pa do dostave nove odluke o dopuštanju revizije bi po prirodi stvari vjerojatno već odavno istekao⁹⁶.

No, bitno je istaknuti i to da prema praksi revizijskog suda utemeljenoj na ZPP/03, stranke mogu očekivati da će njihova revizija ipak biti razmatrana, iako drugostupanjski sud nije naveo pravno pitanje zbog kojega reviziju dopušta ako se iz cjelokupnog obrazloženja drugostupanjske presude može izvesti zaključak o tomu koje je to pravno pitanje zbog kojega je revizija dopuštena⁹⁷.

⁹⁵ Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj U-II/2838/2006 od 05. lipnja 2007.

⁹⁶ Eraković, Andrija, *Revizija po dopuštenu drugostupanjskog suda*, Zagreb, Pravo i porezi, broj 12/07., str. 44.

⁹⁷ O tome vidi: Eraković, Andrija, op. cit., str. 41.

Na kraju ovdje još treba reći da, s obzirom na to da prvostupanjski sud nema ovlaštenja odbaciti izvanrednu reviziju zbog pravnog pitanja zbog kojega nije dopuštena, ako je izvanredna revizija izjavljena zbog nedopuštenog pravnog pitanja, nju može odbaciti tek revizijski sud. Točnije, odbacuje je rješenjem sudac izvjestitelj, odnosno ako on to ne učini, vijeće revizijskog suda ako to utvrdi. Međutim, ako vijeće revizijskog suda ocijeni da pravno pitanje zbog kojega je ona izjavljena nije bitno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana nije ovlašteno odbaciti izvanrednu reviziju, ono je o njoj dužno odlučiti.

3.11. Pribavljanje izvješća o povredama

Kada spisi u kojima je podnesena revizija budu dostavljeni revizijskom sudu, određuje se sudac izvjestitelj, a ako je predsjednik vijeća određen za suca izvjestitelja, dužnost predsjednika vijeća obavlja drugi član vijeća.

Sudac izvjestitelj može, prema potrebi, od prvostupanjskog suda pribaviti izvještaj o povredama odredaba postupka i zatražiti provođenje izvođenja radi utvrđivanja tih povreda.

Tada se na odgovarajući način primjenjuju odredbe koje reguliraju istu situaciju koja nastane tijekom žalbenog postupka.

To znači da ako osoba koja je izjavila reviziju tvrdi da su u prvostupanjskom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda po potrebi daje objašnjenje u povodu navoda revizije koji se tiču tih povreda, odnosno provodi izviđaje da provjeri istinitost tih navoda u reviziji.

Primjerak objašnjenja, odnosno izvješća o obavljenom izviđaju prvostupanjski sud dostavlja strankama, koje mogu dati svoje očitovanje u roku od osam dana.

Ako ocijeni da je to potrebno, prvostupanjski sud može pozvati stranke nazočiti provedbi izviđaja.

Očitovanja stranaka, prvostupanjski sud dostavlja revizijskom sudu zajedno sa svojim objašnjenjem, odnosno izvješćem o obavljenom izviđaju samo ako budu podnesena u roku. Očitovanja podnesena nakon isteka roka prosljeđuju se revizijskom sudu, koji ih uzima u obzir, ako je to još moguće.

Prvostupanjski sud primjerak revizije i odgovora na reviziju, ako je podnesen, dostavlja i drugostupanjskom sudu koji svoje izvješće o mogućim povredama postupka pred tim sudom izravno upućuje revizijskom sudu. Pri tomu on treba postupiti po istim odredbama koje u toj situaciji reguliraju i postupanje prvostupanjskog suda.

3.12. Granice ispitivanja presude i odluke revizijskog suda u povodu revizije

Granice ispitivanje presude koja se pobija revizijom jasno su postavljene. Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji. U one

dijelove presude koji nisu napadnuti revizijom, revizijski sud ne smije dirati kao niti procjenjivati zakonitost presude sa stajališta razloga koji nisu određeno navedeni u reviziji.

Utvrđi li revizijski sud nepostojanje razloga zbog kojih je revizija izjavljena reviziju odbija presudom kao neutemeljenu.

S druge strane, ako je revizija osnovana, opće je pravilo da radi otklanjanja povreda parničnog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja sudovi imaju najčešće samo kasatorna ovlaštenja, dok u odnosu na nepravilno utvrđeno činjenično stanje najčešće imaju i revizijska i kasatorna ovlaštenja.

Tako, ako utvrđi postojanje bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti (osim ako je odlučeno o zahtjevu u sporu koji ne ide u sudsku nadležnost, ako je sud u povodu prigovora stranaka pogrešno odlučio da je stvarno ili mjesno nadležan), revizijski sud rješenjem ukida u cijelosti, ili djelomično presudu drugostupanjskog i prvostupanjskog suda, ili samo presudu drugostupanjskog suda i predmet vraća na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda, odnosno drugome nadležnom sudu.

Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom odlučeno o zahtjevu u sporu koji ne ide u sudsku nadležnost, ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu je već prije pravomoćno presuđeno, ili o kojemu je već zaključena sudska nagodba, ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe, revizijski sud ukida rješenjem donesene odluke i odbacuje tužbu.

Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski sud s obzirom na prirodu povrede, rješenjem ukida u cijelosti ili djelomično presudu drugostupanjskog i prvostupanjskog suda ili samo presudu drugostupanjskog suda i predmet vraća na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda, odnosno drugome nadležnom sudu, odnosno rješenjem ukida donesene odluke i odbacuje tužbu.

Ako revizijski sud utvrđi da je materijalno pravo pogrešno pripremljeno, presudom prihvaća reviziju i preinačuje pobijanu presudu.

Ako revizijski sud ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, rješenjem treba prihvatiti reviziju, ukinuti u cijelosti ili djelomično presudu prvostupanjskog i drugostupanjskog suda ili samo presudu drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću prvostupanjskog, odnosno drugostupanjskog suda.

Ako utvrdi da je drugostupanjskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je traženo, revizijski sud rješenjem ukida tu presudu i predmet vraća drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Tada se spis najprije dostavlja prvostupanjskom sudu da odluku revizijskog suda dostavi strankama, a nakon toga spis prosljeđuje drugostupanjskom sudu.⁹⁸

Ako utvrdi da je drugostupanjskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, revizijski sud treba rješenjem ukinuti tu presudu u dijelu u kojem je prekoračen tužbeni zahtjev.

S obzirom na primjenu odredaba o žalbi na reviziju, kao i kod žalbe, i kod revizije vrijedi zabrana *reformatio in peius*, odnosno revizijski sud ne može preinačiti presudu na štetu stranke, koja je izjavila reviziju ako je samo ona izjavila reviziju.⁹⁹

Isto tako, ako je propustio odlučiti o svim dijelovima presude koji se pobijaju revizijom ili ako je propustio donijeti sve odluke koje je odbacujući, odnosno odbijajući ili prihvaćajući reviziju trebalo donijeti ili ako je propustio odlučiti u pogledu jedne ili više revizija, na prijedlog osobe koja je podnijela reviziju, revizijski sud može svoju odluku dopuniti.¹⁰⁰

Taj prijedlog stranka može staviti u roku od petnaest dana od dostave revizijske odluke, ali se ne može podnijeti radi toga što revizijski sud nije odlučio o svim razlozima zbog kojih je revizija izjavljena.¹⁰¹

Prijedlog se podnosi prvostupanjskom sudu, koji ga je dužan bez odgode zajedno sa spisom prosljediti revizijskom sudu, a ako je u povodu revizijske odluke potrebno iznova provesti postupak pred prvostupanjskim sudom, prvostupanjski sud revizijskom sudu prijedlog za donošenje dopunske odluke dostavlja zajedno s prijepisom spisa.¹⁰²

Na postupak u povodu prijedloga primjenjuju se odredbe o donošenju dopunske presude. To znači, ako stranka ne podnese prijedlog za donošenje dopunske odluke u roku smatra se da je revizija u tom dijelu povučena, a nepravodobni prijedlog za dopunu može odbaciti, već i prvostupanjski sud, a ako on to ne učini to može učiniti revizijski sud.¹⁰³

Neutemeljeni prijedlog odbija revizijski sud, a ako je prijedlog za dopunu odluke osnovan, donosi se odluka o zahtjevu koji nije riješen (dopunska odluka).

⁹⁸ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 736.

⁹⁹ Čl. 374. u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

¹⁰⁰ Čl. 377.a. u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

¹⁰¹ U dijelu koji regulira postupanje u povodu žalbe, a koji se supsidijarno primjenjuje na reviziju, propisano je da se prijedlog ne može podnijeti radi toga što žalbeni sud nije odlučio o svim razlozima zbog kojih je žalba izjavljena ili na koje je bio dužan paziti po službenoj dužnosti, ali s obzirom na to da se kod revizije ne pazi po službenoj dužnosti niti na jedan od razloga zbog kojih se revizija može izjaviti, ovaj zadnji dio suvišan je i nije primjenjiv u odnosu na reviziju.

¹⁰² Čl. 377.a u svezi sa čl. 399. ZPP-a.

¹⁰³ Čl. 339. st. 3. ZPP-a.

Ako se drugostupanjska presuda pobija revizijom samo zato što taj sud nije odlučio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, revizija se treba smatrati prijedlogom stranke o donošenju dopunske odluke.¹⁰⁴

3.13. Dostava odluke revizijskog suda

Revizijski sud svoju odluku izravno dostavlja prvostupanjskom sudu koji je dostavlja strankama. No, kako se odluka revizijskog suda odnosi i na odluku drugostupanjskog suda, odnosno o njegovoj odluci odlučuje revizijski sud, primjerak odluke revizijskog suda, revizijski sud dostavlja i drugostupanjskom sudu.

3.14. Vezanost suda pravnim shvaćanjem na kojemu se temelji rješenje revizijskog suda

Novost na području revizije, a koja značajno odražava na postupak pred sudom prvog i drugog stupnja i sadržaj presude, jest odredba prema kojoj sud kojemu je predmet vraćen na ponovno suđenje vezan u tom predmetu pravnim shvaćanjem na kojemu se temelji rješenje revizijskog suda kojim je ukinuta pobijana drugostupanjska, odnosno kojim su ukinute prvostupanjska i drugostupanjska presuda¹⁰⁵. Cilj koji se želi postići ovom odredbom ostvarivanje je zadaće Vrhovnog suda Republike Hrvatske osiguravati jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

No, u pravnoj doktrini se ističe da se vezanost nižih sudova odnosi samo na razloge zbog kojih revizijsko vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske opravdava svoje rješenje kojim ukida odluke nižih sudova i vraća predmet na ponovno suđenje, a ne i na pravne kvalifikacije supstancijalne naravi i na način odlučivanja o meritumu spora jer bi takvo tumačenje bilo u suprotnosti s Ustavom prema kojem sudovi sude (samo) na temelju Ustava i zakona (koji su u suglasnosti s Ustavom)¹⁰⁶.

3.15. Obaveze stranaka vezane uz reviziju pri promjeni adrese stanovanja

U praksi se često događa da stranke tijekom postupka promijene adresu stanovanja.

ZPP za takve situacije predviđa neka opća pravila, ali u odnosu na reviziju postoje i neka posebna. O njima slijedi u nastavku.

Naime, stranka ili njezin zastupnik dužni su tijekom postupka do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke protiv koje žalba

¹⁰⁴ Protivna stranka nije ovlaštena predložiti donošenje dopunske odluke jer za to nema pravnog interesa. Naime, smatra se da je on time odustao od žalbe pa je odluka u tom dijelu koji je za suprotnu stranu povoljna postala pravomoćna. Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op.cit., str. 714.

¹⁰⁵ Čl. 394.a. ZPP-a.

¹⁰⁶ Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op.cit., str. 42.-43.

nije izjavljena, odnosno nakon dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak pravomoćno završava odmah obavijestiti sud o svakoj promjeni svoje adrese. Ako protiv pravomoćne odluke unutar tog roka bude izjavljena revizija, taj se rok produžava sve dok ne istekne šest mjeseci od dostave stranci odluke kojom se revizija odbacuje, ili odbija, ili pobijana odluka preinačuje.

Ako je protiv pravomoćne odluke unutar prethodno navedenoga roka podnesen prijedlog za ponavljanje postupka, taj se rok produžava do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke u tom postupku protiv koje nije izjavljena žalba, odnosno do isteka roka od šest mjeseci od dostave stranci drugostupanjske odluke kojom se postupak za ponavljanje postupka pravomoćno završava.

Ako u povodu izvanrednoga pravnoga lijeka pravomoćna odluka bude ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, smatra se da rok nije ni počeo teći.

Ne postupe li stranka ili njezin zastupnik u pogledu obveze na obavješćivanje suda o promjeni adrese, odnosno ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, pa se zbog toga dostava nije mogla uredno obaviti, sud treba odrediti da se daljnje dostave u parnici obavljaju stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, sve dok stranka ili njezin zastupnik ne priopće sudu svoju novu adresu.

U tom slučaju dostava se smatra obavljenom istekom osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.

Dogodi li se da zastupnik za primanje pismena do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke protiv koje žalba nije izjavljena, odnosno nakon dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak pravomoćno završava ne obavijesti sud o promjeni svoje adrese sud treba imenovati drugoga zastupnika za primanje pismena kojemu će obaviti dostavu, a tada može odlučiti i da novčano kazni ranijeg zastupnika za primanje pismena zbog povrede svoje dužnosti obavješćavanja suda o promjeni adrese.

4. Revizija protiv rješenja

Revizija protiv rješenja dopuštena je pod sljedećim uvjetima:

- a) rješenje je donio drugostupanjski sud, s tim da onda kada o nekom pravnom pitanju viši sud prvi odluči, on zbog toga nije prvostupanjski sud u smislu odredbe ZPP-a koja regulira reviziju protiv rješenja, već drugostupanjski;¹⁰⁷
- b) tim je rješenjem postupak pravomoćno okončan¹⁰⁸ i

¹⁰⁷ Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Gž-6/94 od 25. siječnja 1996.

¹⁰⁸ Zbog toga protiv rješenja kojim je potvrđeno prvostupanjsko rješenje o razdvajanju predmeta radi odvojenog raspravljanja revizija nije dopuštena jer se time postupak ne završava. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-48/05 od 02. studenoga 2005. No, u praksi se može pronaći i gledište da revizija u tom slučaju nije dopuštena ni iz razloga što protiv rješenja kojim se upravlja postupkom nije dopuštena žalba, pa onda niti revizija. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-425/05 od 13. srpnja 2005.

c) radi se o sporu u kojem bi revizija inače bila dopuštena protiv drugostupanjske presude.¹⁰⁹

No, pod određenim uvjetima revizija protiv rješenja je uvijek dopuštena. Ona je uvijek dopuštena protiv:

- a) rješenja drugostupanjskog suda kojim se podnesena žalba odbacuje, odnosno;¹¹⁰
- b) rješenja kojim se potvrđuje rješenje prvostupanjskog suda o odbacivanju revizije¹¹¹.

Dakle, ako nisu ispunjene ostale pretpostavke za dopuštenost revizije, kada žalbu odbaci prvostupanjski sud, a to rješenje potvrdi drugostupanjski sud, revizija nije dopuštena. S druge strane, s obzirom na to da prvostupanjski sud spis prosljeđuje izravno revizijskom, drugostupanjski sud, ako nije bilo žalbe protiv odluke o odbacivanju revizije, ne može odlučivati o dopuštenosti revizije, odnosno nikada ne može sam odbaciti reviziju.

U postupku u povodu revizije protiv rješenja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ZPP-a o reviziji protiv presude, pa sve ono što je prethodno rečeno vezano uz postupanje u povodu revizije protiv presude vrijedi i u postupku u povodu revizije protiv rješenja. Dakle, ako neko od pitanja vezanih uz reviziju protiv rješenja nije uređeno odredbama o postupku u povodu revizije protiv presude, primjenjuju se odredbe koje reguliraju žalbu protiv presude koje se inače supsidijarno primjenjuju u postupku u povodu revizije protiv presude.¹¹²

S obzirom na navedeno, protiv rješenja je dopuštena i redovna i izvanredna revizija.¹¹³ Nadalje, primjenjujući opće pravilo da revizija nije dopuštena u sporovima u kojima je ona zakonom izričito isključena, ona načelno nije dopuštena niti protiv rješenja u takvim sporovima, ali se u sudskoj praksi

¹⁰⁹ Čl. 400. st. 1. ZPP-a. Revizija nije dopuštena niti protiv pravomoćnog drugostupanjskog rješenja kojim se odbacuje prijedlog za ponavljanje postupka ako nije, a trebao je biti, ispunjen kriterij vrijednosti pobijanog dijela odluke. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-1636/99 od 18. kolovoza 1999.

¹¹⁰ Tako je revizija dopuštena i protiv drugostupanjskog rješenja kojim je potvrđeno prvostupanjsko rješenje o odbacivanju revizije protiv rješenja suda drugog stupnja kojim je također potvrđeno prvostupanjsko rješenje o odbacivanju revizije protiv pravomoćne drugostupanjske presude. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-1636/99 od 18. kolovoza 1999.

¹¹¹ Čl. 400. st. 2. ZPP-a. Dakle, usvoji li drugostupanjski sud žalbu, revizija protiv tog rješenja nije dopuštena jer prvostupanjsko rješenje o odbacivanju revizije nije potvrđeno, a isto tako, nije niti postupak pravomoćno okončan.

¹¹² Čl. 399. u svezi sa čl. 349. ZPP-a.

¹¹³ Tako i Prančić, Vicko, *Revizija po dopuštenju drugostupanjskog suda*, Pravo u gospodarstvu, broj 1., Vol. 43, 1-192, Zagreb 1994, str. 77. O tome vidi i odluku Županijskog suda u Velikoj Gorici poslovni broj GŽ-871/07 od 12. prosinca 2007. u kojoj je revizija dopuštena samo zbog odluke o troškovima postupka. Međutim, kod revizije protiv rješenja kojim se odlučuje o troškovima postupka treba imati u vidu da je u sudskoj praksi zauzeto gledište da je ona dopuštena ako bi bila dopuštena i protiv odluke o glavnoj stvari. Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-1133/95.

pojavljuje i gledašte da je i u tim sporovima revizija dopuštena protiv procesnih rješenja protiv kojih je uvijek dopuštena.¹¹⁴

5. Revizija prema nekim drugim zakonima (različitim od ZPP-a)

Iako je revizija institut građanskog parničnog procesnog prava, pravo na reviziju predviđaju i neki više materijalnopравни zakoni. ObZ, raniji Zakon o javnom priopćavanju,¹¹⁵ a sada Zakon o medijima,¹¹⁶ Ovršni zakon¹¹⁷ te Stečajni zakon.¹¹⁸

Prema čl. 293. ObZ-a, protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva revizija je uvijek dopuštena.

U sporovima zbog objavljivanja ispravka informacije revizija je bila dopuštena i prema ranijem Zakonu o javnom priopćavanju koji je prestao važiti stupanjem na snagu Zakona o medijima¹¹⁹, a dopuštena je u toj vrsti sporova i sada prema Zakonu o medijima¹²⁰.

Prema OZ-u, revizija je dopuštena u ovršnom postupku i postupku osiguranja samo po dopuštenu drugostupanjskog suda (izvanredna revizija)¹²¹. Međutim, s obzirom na to da je mogućnost podnošenja revizije uvedena izmjenama i dopunama OZ-a iz 2005., ta mogućnost ne odnosi se na sve postupke. Odredbe iz 2005., primjenjuju se samo u ovršnim postupcima i postupcima osiguranja pokrenutim nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama OZ-a iz 2005. (dakle, od 28. srpnja 2005.), osim ako u ranije pokrenutim postupcima nakon toga dana bude ukinuta prvostupanjska odluka i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

Ranije, revizija nije bila dopuštena ni u stečajnom postupku,¹²² dok se sada revizija može izjaviti ako odluka drugostupanjskog suda ovisi o rješenju nekog materijalnopavnog ili postupovnopavnog pitanja bitnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, u skladu s pravilima parničnog postupka. Dakle, moguća je izvanredna revizija sukladno ZPP-u.

¹¹⁴ O tome vidi: Triva, Siniša – Dika, Mihajlo, op. cit., str. 738.

¹¹⁵ Narodne novine broj 83/96., 143/98. i 96/01.

¹¹⁶ Narodne novine broj 59/04.

¹¹⁷ Narodne novine broj 57/96., 29/99., 173/03., 194/03. (dalje u tekstu: OZ).

¹¹⁸ Narodne novine broj 44/96., 29/99., 1213/03., 82/06.

¹¹⁹ Čl. 38. Zakona o javnom priopćavanju.

¹²⁰ Čl. 52. st. 4. Zakona o medijima.

¹²¹ Čl. 12. st. 1. OZ-a.

¹²² Čl. 13. Stečajnog zakona koji je brisan odredbom čl. 8. Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona Narodne novine broj 82/06.

6. Revizija u svjetlu Odluke Ustavnog suda RH broj U-I-1568/04 od 20. prosinca 2006. – moguće rješenje po uzoru na reviziju u njemačkom zakonodavstvu

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske pokrenut je postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom te su ukinute odredbe čl. 382. st. 1. t. 1. i 2., st. 2. i st. 3., i čl. 497. ZPP-a, s tim da te odredbe prestaju važiti dana 15. srpnja 2008.¹²³

U obrazloženju Odluke, Ustavni sud Republike Hrvatske navodi da je najviši sud u zemlji Vrhovni sud Republike Hrvatske, kojemu je temeljna ustavna zadaća osiguravati jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana. Ustavna nadležnost Vrhovnog suda Republike Hrvatske i tradicionalno zakonsko vezivanje revizije uz najviši sud u zemlji odredilo je (i određuje) temeljnu pravnu svrhu revizije u građanskopravnim sporovima u Republici Hrvatskoj. Revizija je izvanredni pravni lijek pomoću kojega Vrhovni sud Republike Hrvatske osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana na cjelokupnom području Republike Hrvatske, ostvarujući na taj način svoju ustavnu zadaću.

Međutim, pravne mogućnosti za podnošenje revizije u parničnim postupcima postupno su se smanjivale, dok izvanredna revizija predstavlja novo sredstvo za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana. Ona je zakonom uređena tako da ovisi isključivo o odluci drugostupanjskog (žalbenog) suda, pri čemu Vrhovni sud Republike Hrvatske na njezino izjavljivanje nema nikakvog utjecaja. Stoga je Ustavni sud Republike Hrvatske ne smatra djelotvornim domaćim pravim sredstvom za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

Polazeći od činjenice da se od 2000., najveći broj ustavnih tužbi podnosi protiv drugostupanjskih presuda u građanskopravnim stvarima protiv kojih nije dopuštena revizija, Ustavni sud Republike Hrvatske u Odluci utvrđuje da je ustavna tužba, a ne revizija, postala pravno sredstvo za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, uključujući slučajeve u kojima su nadležni drugostupanjski sudovi zauzeli različita pravna stajališta u istim ili sličnim činjeničnim i pravnim situacijama. Sukladno tomu, Ustavni sud

¹²³ U toj je odluci Ustavni sud napomenuo da je odredba čl. 382. st. 2. ZPP-a, koja je propisivala visinu predmeta spora kao pretpostavku za pružanje revizijske zaštite pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske, već bila predmetom ustavnosudskog postupka radi ocjene njezine suglasnosti s Ustavom. Rješenjem broj U-I-1016/2000 od 22. studenoga 2000., Ustavni sud Republike Hrvatske nije prihvatio prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu njezine suglasnosti s Ustavom s obrazloženjem da, za razliku od žalbe, revizija je ograničen pravni lijek, a jedno od ograničenja sadržano je u zakonskoj odredbi kojom je, kao selektivni kriterij, primijenjena vrijednost predmeta spora. Ne dopustivši reviziju, kao izvanredni pravni lijek, u imovinskopravnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, predaju stvari ili izvršenje kakve druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi točno određen granični iznos (100.000,00 kn prema posljednjoj izmjeni i dopuni), zakonodavac nije povrijedio ustavnu odredbu prema kojoj Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i zaštitu ravnopravnosti građana.

Republike Hrvatske je zaključio da u Republici Hrvatskoj postoji poremećaj ustavnih nadležnosti između Ustavnog suda Republike Hrvatske i Vrhovnog suda Republike Hrvatske jer zakonski okviri ne omogućavaju najvišem sudu u zemlji osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnost građana na cijelom području Republike Hrvatske.

Navedeni poremećaj ustavnih nadležnosti nije otklonjen ni uvođenjem u pravni poredak novog pravnog sredstva za ostvarenje jedinstvene primjene zakona – zahtjeva za jedinstvenom primjenom zakona – propisanog člankom 59. Zakona o sudovima, za čije je rješavanje, također nadležan Vrhovni sud Republike Hrvatske. Osim što ne predstavlja smetnju za podnošenje ustavne tužbe, uz taj se zahtjev ne vezuju ni ovlasti pune jurisdikcije (revizijske ovlasti) ni kasacijske ovlasti Vrhovnog suda Republike Hrvatske. U povodu tog zahtjeva, naime Vrhovni sud Republike Hrvatske ovlašten je donositi pravno shvaćanje o jedinstvenoj primjeni određenog zakona koje je obvezno za sudove u svim postupcima na koje se to pravno shvaćanje odnosi, a u kojima do dana njegova donošenja nije donesena pravomoćna sudska odluka. Osim toga, podnošenje zahtjeva vremenski je ograničeno na rok od jedne godine od kada je stranci dostavljena odluka u kojoj je prvi put primijenjena sporna zakonska odredba.

Razmatrajući reviziju i u svjetlu zahtjeva za jedinstvenom primjenom zakona, Ustavni sud Republike Hrvatske zaključuje da revizijske i kasacijske ovlasti koje Vrhovni sud Republike Hrvatske ima u revizijskim postupcima, a kojima se osigurava (i) Ustavom zajamčena ravnopravnost građana iz članka 118. stavka 1. Ustava, potvrđuju reviziju kao temeljno i najvažnije pravno sredstvo Vrhovnog suda Republike Hrvatske za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

S tog stajališta, zakonsko uređenje pretpostavki za podnošenje revizije kakvo je na snazi, prema ocjeni Ustavnog suda Republike Hrvatske, nije ustavnopravno prihvatljivo jer ne omogućava provedbu i ostvarenje ustavne nadležnosti Vrhovnog suda Republike Hrvatske, što ga čini nesuglasnim s člankom 118. stavkom 1. Ustava, a istodobno dovodi i do poremećaja ustavnih nadležnosti između najvišeg suda u zemlji i Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Stoga je Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo dijelove čl. 382. i čl. 497. ZPP-a, (koji, zapravo, propisuju protiv kojih presuda se revizija može izjaviti), kako bi omogućio zakonodavcu da u pravnom poretku Republike Hrvatske propiše takav zakonski okvir u kojem će postojati djelotvorna pravna sredstva za osiguranje provedbe ustavne nadležnosti Vrhovnog suda Republike Hrvatske, čime će se ublažiti i postojeći poremećaj nadležnosti između najvišeg suda u zemlji i Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Ustavni sud Republike Hrvatske Odlukom je dao i smjernice zakonodavcu u kom pravcu ponovno urediti reviziju navodeći da se može ići u pravcu izmjena dosadašnje legalne svrhe instituta revizije, što bi omogućilo da se ona ne vezuje isključivo uz Vrhovni sud Republike Hrvatske, ali bi zahtijevalo promjenu ustrojstva sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj kako bi se omogućilo Vrhovnom sudu Republike Hrvatske da se u svom djelovanju ograniči na ostvarenje svoje

ustavne nadležnosti, ili da revizija i dalje bude ustanovljena kao pravno sredstvo za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, što će je i dalje vezati uz Vrhovni sud Republike Hrvatske, ali na drugačijim zakonskim osnovama.

Zbog potrebnih promjena u zakonskom uređenju revizije koje zahtijevaju opsežnu stručnu i zakonodavnu pripremu, odlučeno je da odluka stupa na snagu 15. srpnja 2008.¹²⁴

Do tog datuma zakonodavac bi trebao ponovno urediti institut revizije, a jedan od načina na koji bi to moglo biti urađeno može biti onaj kako je to trenutno uređeno u njemačkom zakonodavstvu. Naime, njemački ZPO u tom dijelu značajno je izmijenjen Novelom iz 2001. koja se primjenjuje od 01. siječnja 2002. Prije stupanja na snagu te Novele u čl. 545. st. 1. ZPO-a bilo je propisano da je reviziju moguće izjaviti revizijskom sudu (BGH) samo protiv drugostupanjskih odluka visokog zemaljskog suda (OLG) i to ako: (1) osporavani dio odluke premašuje 60.000 DM (*Wertrevision*)¹²⁵ ili (2) ako je reviziju dopustio žalbeni sud u svojoj odluci (*Zulassungsrevision*).

Danas je revizija dopuštena ako osporavani dio odluke premašuje iznos od 20.000 EUR i (1) ako žalbeni sud u svojoj odluci dopusti reviziju (*Zulassungsrevision*)¹²⁶ ili (2) ako je revizijski sud dopustio reviziju u povodu posebne žalbe stranke na odluku žalbenog suda da reviziju ne dopusti (*Nichtzulassungsbeschwerde*).¹²⁷ On takvu dozvolu može dati ako se u predmetu pojavljuje neko pitanje od načelnog značaja¹²⁸ ili ako razvoj prava ili zahtjev za očuvanjem jedinstvene pravne prakse zahtijeva odluku revizijskog suda (riječ je o pravnom sredstvu koje služi ujednačavanju i racionaliziranju njemačkog prava u građanskim sporovima).¹²⁹

Međutim, bitno je istaknuti da je odredba o vrijednosti osporavajućeg dijela odluke kao ograničavajućeg faktora u ostvarivanju prava na izjavljivanje revizije, prema trenutnom stanju stvari, na snazi do 31. prosinca 2011., a nakon tog datuma revizija bi trebala biti dopuštena bez obzira na vrijednost dijela presude koji se osporava.¹³⁰

Dakle, pravno uređenje revizije u njemačkom pravnom sustavu vrlo je slično izvanrednoj reviziji koja je kod nas uvedena 2003., ali ono najznačajnije po

¹²⁴ Međutim, s obzirom na to da novo uređenje revizije u parničnim postupcima još nije osmišljeno, za očekivati je da će Ustavni sud Republike Hrvatske odgoditi stupanje na snagu ove Odluke.

¹²⁵ Ova vrsta revizije u našem pravnom sustavu odgovara redovnoj reviziji.

¹²⁶ Čl. 543. ZPO-a.

¹²⁷ Čl. 544. ZPO-a.

¹²⁸ Čl. 544. st. 1. ZPO-a.

¹²⁹ Ova odredba ZPO-a bila je predmet ocjene ustavnosti i Federalni Ustavni sud zauzeo je stajalište da je odredba u suglasnosti s ustavnim zahtjevom za pravičnim suđenjem. BVerfG, 8. siječnja 2004., 57 Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1371, 1372 (2004). Dostupno na: http://www.germanlawjournal.com/pdf/Vol06No06/PDF_Vol_06_No_06_Articles_909-942_Ruehl.pdf.

¹³⁰ Ruhl, Giesela, op. cit., str. 934. (čl. 26. br. 8. Uvodnog zakona za Zakon o građanskom postupku-Zinführungsgesetz ZPO).

čemu se revizija u njemačkom pravnom sustavu razlikuje jest mogućnost da stranka žalbom ishodi pravo na izjavljivanje revizije jer u hrvatskom zakonodavstvu mogućnost izjavljivanja isključivo ovisi o diskrecionoj ocjeni drugostupanjskog suda bez prava stranke da se za tu odluku "izbori".

Imajući u vidu izloženo, a kako bi se revizija uredila na način da osigura Vrhovnom sudu Republike Hrvatske ostvarivanje svoje ustavne zadaće osiguravanja jedinstvene primjene zakona i ravnopravnost građana i time otklonili razlozi neustavnosti odredaba ZPP-a, pri osmišljavanju novog pravnog uređenja revizije u parničnom postupku moglo bi se uzeti u obzir pravno uređenje dopuštanja revizije u povodu žalbe stranke iz njemačkog pravnog sustava kao dopuna postojećem sustavu revizije prema našem ZPP-u.

Prema tom njemačkom sustavu, ako žalbeni sud odbije dati dozvolu za izjavljivanje revizije, stranka ima pravo podnijeti žalbu protiv te odluke (*Nichtzulassungsbeschwerde*) revizijskom sudu. Žalba se može podnijeti u roku od mjesec dana od dana dostave pisanog otpravka drugostupanjske odluke, a najkasnije u roku od šest mjeseci od dana objave odluke.¹³¹ Uz žalbu potrebno je priložiti primjerak presude na koju se žalba odnosi.¹³²

Suprotnoj stranci revizijski sud dostavlja žalbu uz poziv da se na nju očituje, a nakon toga o žalbi odlučuje rješenjem u kojem se daje kratko obrazloženje, a pod određenim pretpostavkama to obrazloženje može biti i ispušteno.¹³³ Podnošenje žalbe sprječava nastupanje pravomoćnosti odluke koja se žalbom napada. Ona postaje pravomoćna tek kada revizijski sud odbije žalbu. Tek ako i taj sud odbije izdati dozvolu za podnošenje revizije, revizija definitivno nije dopuštena.

No, ako revizijski sud usvoji žalbu postupak se nastavlja kao revizijski i tada započinje postupak u kojem se obrazlaže revizija.¹³⁴

Prethodno je rečeno da bi se u pravcu uređenja revizije na takav način koji bi omogućio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske ostvarivanje svoje ustavne zadaće pri osmišljavanju novog pravnog uređenja moglo uzeti u obzir pravno

¹³¹ Žalba se ne mora obrazložiti odmah, ona se može obrazložiti unutar roka od dva mjeseca od dostave, a najkasnije sedam mjeseci od dana objave (čl. 544. st. 2. ZPO-a).

¹³² U obrazloženju se mora jasno navesti po kojem osnovu se traži dozvola za izjavljivanje revizije.

¹³³ Čl. 544. st. 4. ZPO-a.

¹³⁴ Revizija se nakon odobrenja revizije od strane revizijskog suda također obrazlaže u roku od dva mjeseca od dostave odluke kojom se revizija dopušta, s tim da u pogledu mogućnosti i ranijeg obrazlaganja revizije postoje suprostavljena gledišta. Tako, prema Odluci BGH od 7. srpnja 2004., – IV ZR 140/03 (objavljena u časopisu *Neue Juristische Wochenschrift*, 2004., str. 2981.), revizija odobrena usvajanjem žalbe zbog nedodopuštnja ne mora biti obrazložena tek u roku dva za obrazlaganje revizije koji započinje dostavom odluke kojom se revizija dopušta (tj. odluke kojom se usvaja žalba zbog nedopuštanja), već obrazloženje može biti dano i prije početka roka za obrazlaganje revizije, primjerice u podnesku kojim se obrazlaže žalba zbog nedopuštanja. Prema nekim drugim stajalištima, takvo obrazlaganje ne bi bilo dopušteno. Tako: Buttner, Hermann, *Begründung der Revision vor ihrer Zulassung durch das Revisionsgericht?*, *Neue Juristische Wochenschrift*, 49/2004, str. 3526.

uređenje revizije u njemačkom pravnom sustavu pa ovu tvrdnju treba još dodatno pojasniti. Naime, uvođenjem po uzoru na ZPO mogućnosti da i same stranke utječu na pravo na izjavljivanje revizije automatski bi se povećala brojnost revizija i prilika Vrhovnog suda Republike Hrvatske za iznošenjem svojih gledišta, a time bi revizijski sud mogao vratiti svoju ulogu da kao najviši sud osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

7. Zaključak

Reviziju kao izvanredni nesuspendivni pravni lijek stranke mogu izjaviti protiv drugostupanjske presude ako:

- 1) vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 100.000,00 kn;
- 2) je ta presuda (kojom je odlučeno o odluci o prestanku ugovora o radu) donesena u sporu koji je pokrenuo radnik protiv odluke o prestanku ugovora o radu te
- 3) je drugostupanjski sud u izreci te presude odredio da je protiv nje revizija dopuštena, što on može učiniti ako ocijeni da odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja bitnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana (izvanredna revizija).

Pri dopuštanju izvanredne revizije najvažnije je voditi računa da nije dozvoljena u sporu male vrijednosti pa ako bude dopuštena i u takvom sporu revizija se odbacuje, a drugostupanjski sud trebao bi omogućavati podnošenje revizije posebno u sljedećim situacijama: a) ako o tom pitanju revizijski sud još nije zauzeo gledište na odjelnoj ili općoj sjednici, a radi se o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova; b) ako o tom pitanju revizijski sud još nije zauzeo gledište na odjelnoj ili općoj sjednici, a moglo bi se očekivati da bi u praksi drugostupanjski sudovi mogli imati različita mišljenja; c) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo gledište, ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno; d) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo gledište i odluka drugostupanjskog suda utemeljena je na shvaćanju koje je podudarno, ali drugostupanjski sud smatra da bi trebalo preispitati sudsku praksu.

S obzirom na to da se revizija izjavljuje protiv drugostupanjske odluke i da revident mora imati pravni interes za izjavljivanje, kada stranka nije podnijela žalbu protiv presude kojom je samo djelomično odlučeno u njenu korist, a podnese reviziju nakon što drugostupanjski sud nije odlučio na njenu štetu, odnosno pravna korist u odnosu na tu stranku ostane neizmijenjena, ta stranka nema pravo izjaviti reviziju.

U reviziji stranke mogu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se revizija može izjaviti. Iznesu li stranke nove činjenice ili predlože nove dokaze koji se ne odnose na povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se

revizija može izjaviti, sud te činjenice i dokaze neće uzeti u obzir pri odlučivanju o utemeljenosti revizije.

U povodu revizije revizijski sud nema ovlaštenja po službenoj dužnosti provjeravati postoji li neki od revizijskih razloga, već isključivo o navodima stranke, ovisne granice ispitivanja napadane odluke. Zbog toga, ako stranka dovoljno određeno ne navede razloge zbog kojih reviziju izjavljuje, revizija se odbacuje.

Protiv rješenja revizija je dopuštena: (1) ako je rješenje donio drugostupanjski sud, s tim da onda kada o nekom pravnom pitanju viši sud prvi odluči, on zbog toga nije prvostupanjski sud, već drugostupanjski; (2) ako je tim rješenjem postupak pravomoćno okončan; (3) ako se radi o sporu u kojem bi revizija inače bila dopuštena protiv drugostupanjske presude. Pri tome se supsidijarno primjenjuju odredbe o reviziji protiv presude.

Ipak, revizija je uvijek dopuštena protiv: (1) rješenja drugostupanjskog suda kojim se podnesena žalba odbacuje i (2) rješenja kojim se potvrđuje rješenje prvostupanjskog suda o odbacivanju revizije.

8. Literatura

1. Buttner, Hermann, Begründung der Revision vor ihrer Zulassung durch das Revisionsgericht?, *Neue Juristische Wochenschrift*, 49/2004.
2. Dika, Mihajlo, Prijelazni režim prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003., *Informator*, broj 51800-5181, od 29. listopada i 01. studenoga 2003.
3. Dika, Mihajlo, Vrijednost predmeta spora, *Novine u parničnom postupku*, Inženjerski biro, Zagreb, 2003.
4. Eraković, Andrija, Revizija po dopuštenju drugostupanjskog suda, *Pravo i porezi*, Zagreb, broj 12/07.
5. Grbin, Ivo, Revizija, u: *Novote u parničnom postupku*, Pravo 42, Organizator, Zagreb, 2003.
6. Grbin, Ivo, Pravni lijekovi u parničnom postupku, *Inženjerski biro*, Zagreb, *Hrvatska pravna revija* broj 2/04.
7. Janevski, Arsen, O dopuštenosti revizije u parnicama iz radnih odnosa po Zakonu o parničnom postupku Republike Makedonije, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*. Vol. 56. No. 2-3. 2006.
8. Kačer, Hrvoje, Odluka Ustavnog suda RH o ukidanju tzv. revizijskih ograničenja iz ZPP-a, *Pravo i porezi*, Zagreb, broj 4/07.
9. Kunze, Axel, Major Changes in the German Civil Procedure Code, *International Legal Practitioner*, Vol. 27., 3/02.
10. Lindner, Richard, Fehlen des Tatbestandes im Berufungsurteil – Zulassungsgrund für die Revision?, *Neue Juristische Wochenschrift*, 46/2003.
11. Nassal, Wendt, Irrwege, Wege, – Die Rechtsmittelzulassung durch den BGH, *Neue Juristische Wochenschrift*, 19/2003.
12. Spiecker, genant Dohmann, Indira, Rethinking Judicial Review, The latest Decision of the Plenum of the Federal Constitutional Court, *Public Law, German Law Journal* No. 10., 2003.

13. Potočnjak, Željko, *Prestanak ugovora o radu*, u: *Radni odnosi u Republici Hrvatskoj*, Organizator, Zagreb, 2007.
14. Prancić, Vicko, *Revizija po dopuštenju drugostupanjskog suda*, *Pravo u gospodarstvu*, Vol. 43, No. 1, 1-192, Zagreb, 2004.
15. Ruhl, Giesela, *Preparing Germany for the 21st Century: Reform of the Code of Civil Procedure*, *German Law Journal*, Vol.6., br.6., 2005. Dostupno na: http://www.germanlawjournal.com/pdf/Vol06No06/PDF_Vol_06_No_06_Articles_909-942_Ruehl.pdf
16. Triva, Siniša, Dika, Mihajlo, *Građansko parnično procesno pravo*, *Narodne novine*, Zagreb, 2004.

Summary

A REVISION ON POINTS OF LAW IN THE LIGHT OF THE MOST RECENT CIVIL PROCEDURE ACT AMENDMENTS (CPA/03) AND CORRESPONDING COURT PRACTICE

The author in the article gives an overview of positive legal regulation of the institute of revision on points of law in civil procedure together with dilemmas emerging during its practical implementation. Court decisions concerning this problemacy have also been presented paying special attention to court's holding. Following the example of German legislation a solution has been offered according to which this legal area could be regulated. In this way we could eliminate causes, which make Civil Procedure Act provisions on conditions for filing a request for revision on points of law unconstitutional. In other words, this would make possible for the Supreme Court of the Republic of Croatia to exercise its constitutional role of securing uniform application of laws and equality of citizens.

Key words: *revision on points of law, extraordinary revision on points of law, value of the subject matter of the dispute, benefitio novorum.*

Zusammenfassung

REVISION IM LLCHTE DER LETZTEN ÄNDERUNGEN UND ERGÄNZUNGEN DES GESETZES ZUM GERICHTSVERFAHREN (ZPP/03) UND DIE SICH DARAUF GRÜNDENDE GERICHTSPRAXIS

Die Autorin berichtet über die Regelung des Instituts Revision im Gerichtsverfahren nach dem positiven Recht sowie den Problemen, die bei deren praktischer Anwendung auftauchen. Es werden Gerichtsentscheidungen

aufgezeigt, die sich mit dieser Problematik beschäftigen sowie die in ihnen vertretenen Auffassungen, und es werden nach dem Vorbild deutscher Gesetzgebung Lösungen angeboten wie dieses Rechtsgebiet *de lege ferenda* reguliert werden könnte. Damit wären die Gründe für die Verfassungswidrigkeit der Bestimmungen aus dem Gesetz zum Gerichtsverfahren aus dem Wege geräumt, die die Bestimmungen zur Revisionseröffnung regeln bzw. würde es dem Obersten Gerichtshof der Republik Kroatien ermöglicht, die Verfassungsaufgabe der Sicherung einer einheitlichen Anwendung des Gesetzes und der Gleichberechtigung aller Bürger zu realisieren.

Schlüsselwörter: *Revision, außerordentliche Revision, Streitwert, benefitio novorum.*

Sommario

LA REVISIONE ALLA LUCE DELLE ULTIME MODIFICHE ED INTEGRAZIONI DELLA LEGGE SUL PROCEDIMENTO CONTENZIOSO (ZPP/03) E DELLA CONSOLIDATA GIURISPRUDENZA SUL PUNTO

L'autrice offre nel contributo una rassegna della disciplina positiva dello strumento della revisione nel procedimento contenzioso unitamente alle questioni, che sorgono circa la sua applicazione pratica. Si segnalano le decisioni giurisprudenziali, che si occupano di questo problema, come pure gli orientamenti a tale proposito seguiti; altresì, secondo il modello della legislazione tedesca, è offerta una posizione, che, offrendo una soluzione *de lege ferenda* potrebbe regolare detto ambito. In questo modo, verrebbero rimosse le cause di illegittimità costituzionale della legge sul procedimento contenzioso, le quali regolano le condizioni per lo svolgimento della revisione, ovvero si consentirebbe alla Suprema Corte della Repubblica di Croazia di realizzare il compito costituzionale di garante di un'applicazione univoca delle legge e dell'uguaglianza dei cittadini.

Parole chiave: *revisione, revisione straordinaria, valore dell'oggetto della controversia, benefitio novorum.*